

อุทิศนา

จักรวรรมะมาลัย	จะหม่นท้าวทั้งชาชาติ
แผ่ธรรมะรังษี	ตามพระพุทธรูปประสงค์ ฯ
มันหมายจะเสริมศาสน์	สถาปนโลกให้อย่าง
ปลอดภัยพินาศ, คง	เป็นโลกศขสถาพร ฯ
หากแล้งพระธรรมญาณ	อันธพาลกลีบร
จะครองโลกเป็นเอากร	ให้เลวลู่อู่เครัจฉาน ฯ
จะทักขันทันทุกวันนี้	พิฆาตกนบมีประมาณ
ด้วยเหตุอหังการ	เข้าครองโลกวิโยคธรรม ฯ
บรรษัทพระพุทธรองค์	จึงประสงค์ประกอบกรรม
ตามแนวพระธรรมนำ	ให้โลกผองผ่องพ้นภัย ฯ
เผยแผ่พระธรรมทาน	ให้ไพศาลพิชิตชัย
แปลหม่นสี่พันเย	อุทิศท้าวทั้งชาชาติ ฯ

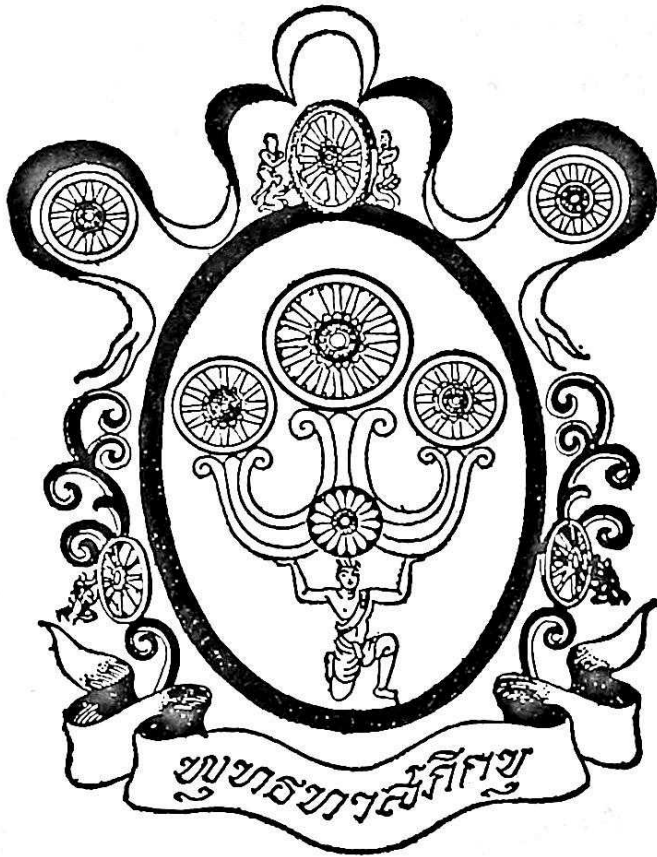
พ.ท.

๒๕๒๓

บทช่วยจำสำหรับเรื่อง อตัมมยตา

[ชุดหมุนล้อ อันดับ ๔๑]

ศรัทธาบริจาต
ของผู้มาเยี่ยมสวนโมกข์แต่ละปี
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

๓๑ มกราคม ๒๕๓๒

คำปรารภ

การวัดค่าปริมาณน้ำหรืออุณหภูมิของอากาศที่วัดโดย
มาตร ก็โดยวิธีของมาตรวัดปริมาณน้ำและอุณหภูมิ เป็นวิธีที่
ประสงค์ ส่วนแต่มีใช้กันแพร่หลายและมีความสำคัญในการวัดค่า
ปริมาณน้ำ และอุณหภูมิ.

ตามนี้เป็นวิธีวัดค่าที่ง่ายของวิธีอื่น, แต่จะสิ้นเปลือง
เงินไปอย่างมีค่าที่สิ้นเปลืองค่า สำหรับวัดค่า. วิธีที่อื่นที่
วัดค่าที่ง่ายนี้ เป็นวิธีที่วัดค่าแล้ว แต่เป็นวิธีที่
เสีย ว่าเป็นวิธีที่วัดค่าของมาตรวัดปริมาณน้ำและอุณหภูมิ
น้ำจะเป็นวิธีที่ง่ายไม่ได้เลย. ความหมายของวิธีที่ง่ายจาก
ตามนี้ เป็นวิธีที่วัดค่าของมาตรวัดค่า และวิธีที่
อื่นที่วัดค่าแก่กันและกัน และวิธีที่วัดค่าที่ง่าย
วิธีนี้.

เป็นแบบของมาตรวัดค่าที่ง่ายที่สุด คือ มาตรวัดค่า
ตาม มีความหมายเป็นวิธีที่ง่าย และมีความหมายอื่นใน
ชนิดที่ เป็นวิธีที่ง่ายแก่กันและกัน อยู่ตามวิธีที่
ง่าย และตามวิธีที่ง่าย. น้ำและอุณหภูมิ เป็นวิธีที่ง่าย
ที่ง่าย ชนิดที่ง่ายคือวิธีที่ง่ายของมาตรวัดค่า
มาตรวัดค่า ง่ายที่สุด และวิธีที่ง่าย.

มาตรวัดค่าของมาตรวัดค่าที่ง่าย-วิธีที่ง่าย-มาตรวัดค่า
มาตรวัดค่าที่ง่ายที่สุด มาตรวัดค่าที่ง่ายที่สุด มาตรวัดค่าที่ง่ายที่สุด
นี้ดี; และวิธีที่ง่ายวิธีที่ง่ายที่สุด มาตรวัดค่าที่ง่ายที่สุด

บทช่วยจำสำหรับเรื่องอตัมมยตา.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรม ทั้งหลาย,

การบรรยายประจำวันเสาร์ แห่งภาคอาสาฬหบูชา เป็นครั้งที่ ๑๓ ในวันนี้ อาตมาก็ยังคงกล่าวเรื่องอตัมมยตาต่อไป ตามเดิม โดยมีหัวข้อว่า บทช่วยจำสำหรับเรื่องอตัมมยตา, บทสำหรับการช่วยจำง่าย ๆ เกี่ยวกับเรื่องอตัมมยตา.

ไม่ว่าเรื่องใดเราอาจจะสรุปได้เป็นประเด็น ๆ หรือ เป็นข้อ ๆ โดยเป็นหัวใจของเรื่อง เพื่อให้ง่ายแก่การจำ หรือการ หยิบยกขึ้นมาใช้พูดจา. เดียวนี้เรื่องอตัมมยตาก็เป็นเรื่อง

ธรรมบรรยายประจำวันเสาร์ ภาคอาสาฬหบูชา ที่สวนโมกข์ฯ
วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๓๑

ใหญ่ละเอียดซับซ้อน ก็มีแง่มุมที่จะต้องอธิบายกันมาก เลย
 เห็นว่าเป็นการสมควร ที่จะมีบทช่วยจำอันเกี่ยวกับเรื่อง
 อตัมมยตาทั้งหมดทั้งสิ้น, อย่าเพื่อกคิดว่ามากเกินไป เพราะจะ
 ขอเสนอสัก ๑๐๐ ข้อ, อย่าเพื่อกคิดว่ามากเกินไป. ขอให้
 ทำความเข้าใจแต่ละข้อ ๆ และจำไว้เป็นหลักง่ายแก่ความจำ,
 เรียกว่ามันช่วยจำ ขอให้ทำให้สำเร็จประโยชน์เกิด.

ข้อที่ ๑. อตัมมยตา เป็นคำที่แปลยากที่สุด
 สำหรับคำประเภทเดียวกัน.

ข้อนี้หมายความว่า คำธรรมะในระดับสูง เช่น
 อนิจจตา ทุกขตา อนัตตตา ธัมมัญญูจิตตา ธัมมนิยามตา
 อิทูปัจจยตา สุนฺญญตา ตถาตา เหล่านี้, คำว่าอตัมมยตา
 แปลยากที่สุด ปรากฏแก่ทุกคนที่เป็นนักแปล. นี้ขอให้
 เข้าใจกันไว้อย่างนี้ ต้องให้อภัยกันบ้าง ในการที่มันต้องทน
 หน้อยสำหรับจะเข้าใจ.

ข้อที่ ๒. แปลตรง ๆ ว่า ความไม่สำเร็จมาแต่
 บัจจยนั้น ๆ.

ข้อนี้เกือบจะฟังไม่ถูก ความไม่สำเร็จมาแต่ปัจจัยนั้น มันหมายความว่า สิ่งที่มีเหตุมีปัจจัย มันก็ต้องสำเร็จมาแต่เหตุแต่ปัจจัย, ท่านลองคิดดูถึงสิ่งที่มีเหตุปัจจัย ภาชนะด้วยชาวมรามใหม่มันก็สำเร็จมาแต่เหตุแต่ปัจจัย คือดิน น้ำ เครื่องปั้น ความปรารถนาของผู้ปั้น, แต่อ้อมมยทานมันสูงขึ้นมาจนอยู่เหนือเหตุเหนือปัจจัย. ถ้ามีอ้อมมยตาแล้วหมายความว่า ไม่อยู่ในเหตุ คือได้อำนาจเหตุปัจจัยอะไรอีกแล้ว, เรียกว่า ความไม่สำเร็จมาแต่สิ่งนั้น ๆ คือเหตุปัจจัยนั่นเอง.

ข้อที่ ๓. มีความหมายว่า มีสติปัญญา ไม่ให้ปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน ประงแต่จติได้ในทุกกรณี.

นี่เป็นความหมายที่ดีที่สุดหรือครบถ้วนที่สุด ความมีสติปัญญาเพียงพอ บัองกันแก้ไขไม่ให้ปัจจัยภายนอก รูป เสียง กลิ่น รส เป็นต้น, หรือปัจจัยภายใน กิเลสต่างๆ เหล่านี้ ประงแต่จติให้เป็นอย่างนั้น ให้เป็นอย่างนี้ ให้เป็นอย่างโน้นได้, คือจติยังคงปกติอยู่ได้ในทุก ๆ กรณี. นี่สรุปเองว่าอย่างไรดี, ความที่มีสติปัญญาคุ้มครองบัองกันจติ ไม่ให้ถูกประงแต่เปลี่ยนแปลงอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่ว่าจะมาอย่างไร.

คนธรรมดาคนนั้น พอมีของกินหรืออาหารมาอยู่ตรงหน้าที้อย
ที่เคยกพอใจ จิตมันก็เปลี่ยนเสียแล้ว เกิดความกิดนานาชนิด
รวมทั้งความตะกละเป็นต้นด้วย, หรือว่าถ้าไม่ชอบใจ ไม่น่ากิน
ไม่ถูกใจ มันก็มีเปลี่ยนไปอีกแล้ว มีอารมณ์บอกบุญไม่รับ
แล้ว, ธรรมดามันเป็นอย่างนี้ทุกเรื่อง; เราไม่มีอคัมมยตา
ถ้ามีอคัมมยตาไม่เป็นอย่างนั้น.

ที่นี้ ข้อที่ ๔. ความไม่ถูกบัจจัยปรุงแต่ง.

นี่พูดสั้นที่สุด ความไม่ถูกบัจจัยปรุงแต่ง ไม่เป็นผล
ของการปรุงแต่ง เพราะว่าอยู่นอกอำนาจของการปรุงแต่ง,
เรียกสั้น ๆ ว่า เทียบนี้ไม่ถูกบัจจัยอะไรปรุงแต่ง ทั้งอยู่อย่าง
อิสระมั่นคง.

ข้อที่ ๕. ความไม่อยู่ใต้อำนาจของคุณ หรือ ระโยชน์ใดๆ.

สามอย่างนะ ข้อนี้ความไม่อยู่ใต้อำนาจ อำนาจ ๆ
แล้วก็ ไม่อยู่ใต้คุณ, คุณค่า แล้วก็ ประโยชน์ ประโยชน์
อันใด คนธรรมดาจิตใจมันอยู่ใต้อำนาจของบางสิ่งบางอย่าง

กระทั่งอำนาจบังคับของผู้มีอำนาจ, มันรู้สึกว่ายู่ใต้อำนาจ
 แม้อำนาจของธรรมชาติ มันก็รู้สึกว่ายู่ใต้ ยอมแพ้. ^๕
 คุณ คำว่าคุณ คือ สิ่งทั้งปวงมันมีคุณ ที่ทำให้รักก็รัก
 ที่ทำให้เกลียดก็เกลียด, นั่นมันเป็นคุณของมัน. คำว่า
 คุณในภาษาบาลี เขาหมายความอย่างนี้ ^๕ ไม่ได้หมายความว่าดี
 อย่างเดียว, แล้วถึง ^๕แม้ว่ามันดี มันดี ก็คือว่ามันทำให้หลง,
 มันทำให้หลงรัก หรือมัน ^๕หลอกให้รัก เรียกว่าคุณ. ^๕
 ประโยชน์ ที่ต้องการกันนัก แล้วแต่ว่า ^๕ชั้นโง่เขลาหรือชั้น
 ที่มีปัญญา, ประโยชน์นั้นมันบังคับจิตใจ. คุณเอาเถิดว่า
 เดียวกันคนถือศาสนาประโยชน์ ^๕กันเกือบทั้งนั้นแหละ ปาก
 ว่าถือพุทธบ้าง ถือคริสต์บ้าง ถืออิสลามบ้าง, แต่ในใจ
 แท้ ๆ ^๕นั้นถือศาสนาประโยชน์ ประโยชน์, ^๕ได้ประโยชน์
 นี้เรียกว่ามัน เป็นสิ่งสูงสุด สิ่งที่เรียกว่าประโยชน์ ระวังให้ดี
 ทุกคนเป็นทาสของประโยชน์.

ข้อที่ ๖. ความไม่อยู่ใต้อำนาจของสังขาร เพราะ
 กำลังไปสู่วิสังขาร.

คำว่า **สังขาร** นี้เคยพูดกันมาหลายครั้งแล้ว ว่า
ปรุงแต่ง : ผู้ปรุงแต่ง ก็เรียกว่าสังขาร, ผู้ถูกปรุงแต่ง ก็
 เรียกว่าสังขาร, การปรุงแต่ง ก็เรียกว่าสังขาร. ขอให้จำไว้
 ๓ ความหมาย : ว่า ผู้หรือสิ่ง ที่ปรุงแต่งนั้นก็เรียกว่าสังขาร,
 ผู้หรือ สิ่งที่ถูกปรุงแต่งก็เรียกว่าสังขาร กิริยาอาการ ที่ปรุง
 แต่งก็เรียกว่าสังขาร. จิตที่มีอตั้มยตามันไม่อยู่ได้อำนาจ
 ของสังขาร ไม่ว่าในความหมายใดๆ ไม่ปรุงแต่ง ไม่ถูกปรุง
 แต่ง ไม่มีการปรุงแต่ง, นั่นจึงเป็นอตั้มยตา ไม่อยู่ได้อำนาจ
 ของสังขาร, เมื่อเป็นเช่นนั้นมันก็เป็นวิสังขาร หรือกำลัง
 ไปสู่วิสังขาร อยู่เหนือการปรุงแต่งโดยประการทั้งปวง.

ข้อที่ ๗. ความพ้นจากอำนาจอัสสาทะ แห่ง
 โลกียธรรมทั้งปวง.

ความพ้นจากอำนาจอัสสาทะแห่งโลกียธรรมทั้งปวง
 คือว่า จิตตามธรรมดา นั้น มันอยู่ได้อำนาจอัสสาทะ,
 อัสสาทะคือเสน่ห์, สิ่งที่เป็นเสน่ห์ให้ผูกพันจิตใจ เรียกว่า
 อัสสาทะ, โลกียธรรมคือสิ่งที่มีอยู่ในโลก. สิ่งที่มีอยู่ในโลก
 มีอัสสาทะ ให้ความเอร็ดอร่อยสวยงาม พอออกพอใจ สบาย

อะไรก็ตาม เป็นอัสสาทะ เป็นเสน่ห้อยู่ในตัวของโลกิยธรรม
นั้น ๆ, เดียวนี้จิตพ้นจากอำนาจเสน่ห้เหล่านั้น ของ
โลกิยธรรมนั้น ๆ ก็เรียกว่าอตัมมยตา.

ข้อที่ ๘. ความไม่ผูกพันอยู่ด้วยอุปาทานใดๆ
อีกต่อไป.

ความยึดมั่นถือมั่นโดยความเป็นกาม โดยความ
เป็นทิฏฐิ โดยความเป็นสีลัพพตปรามาส หรือเป็นตัว
เป็นตน, นี้เรียกว่าอุปาทาน มันผูกพันจิตใจไว้ทั้ง ๔
อุปาทาน. เมื่ออุปาทานเหล่านี้ไม่อาจจะผูกพันได้อีกต่อไป,
จึงจะเรียกว่าอตัมมยตา อตัมมยตา อุปาทานใดๆไม่อาจจะ
ผูกพันจิตใจของเขาได้อีกต่อไป.

ข้อที่ ๙. ความไม่ถูกลวงด้วยของเป็นคู่.

ข้อนี้พูดมาจนเมื่อยปากผู้พูด ชาวผู้ฟังแล้วกระมัง
ของคู่ ๆ คู่ ๆ นี้ คือ—ชัว บุญ—บาป สุข—ทุกข์ แพ้—ชนะ
ได้—เสีย กำไร—ขาดทุน เอาเปรียบ ได้เปรียบเสียเปรียบ, คู่ ๆ
คู่ ๆ นี้ มันลวงให้เราเกิดอารมณ์ ๒ ฝ่าย คือ พอใจ หรือ

ไม่พอใจ. ฝ่ายที่เป็นบวก น่ารักก็หลงรัก, ฝ่ายที่เป็นลบ ไม่น่ารักไม่น่าพอใจก็ชดเคือง, ยินดียินร้าย เพราะของเป็นคู่. แล้วในโลกนี้มันเต็มไปด้วยของคู่, บางทีของสิ่งเดียวแหละมีทั้งน่ารัก มีส่วนที่น่ารักและมีส่วนที่น่าขง หลายสิ่งก็ได้มันมีเป็นคู่มาเทียบคู่กันได้, ไม่ถูกลวงด้วยของเป็นคู่. คนที่ถูกลวงด้วยของเป็นคู่ ก็มีปกตริกและขง, ถ้าไม่ถูกลวงด้วยของเป็นคู่ ก็ไม่อาจจะเกิตรักหรือขงในสิ่งใด ๆ.

ข้อที่ ๑๐. ความไม่ถูกลวงด้วยอัสสาหะใด ๆ แห่งยุคสมัยนี้ โดยเฉพาะ คือไม่ถูกลวงด้วยอัสสาหะคือเสน่ห์อย่างที่ว่ามาแล้ว, โดยเฉพาะ สมัยปัจจุบันซึ่งสิ่งที่เป็นเสน่ห์นั้นมันมีมาก เขาทำขึ้นได้มาก และรุนแรงกว่าธรรมดา. สิ่งที่น่ารัก เขาก็ทำให้มันน่ารักได้ยิ่งขึ้น สิ่งที่น่าเกลียดน่ากลัว เขาก็ทำให้น่าเกลียดน่ากลัวยิ่งขึ้น, อัสสาหะที่เป็นเสน่ห์ก็มากขึ้น ๆ เหลือประมาณ คู่กันไป. ความไม่ถูกลวงด้วยอัสสาหะใด ๆ และแม้สิ่งที่ตรงกันข้าม ก็เรียกว่า มีอตัมมยตา คือจิตที่เหตุปัจจัยใด ๆ ปรุ้งแต่งไม่ได้, จิตที่เหตุปัจจัยใด ๆ ปรุ้งแต่งไม่ได้ ท่องไว้อย่างนี้ซิ.

ข้อที่ ๑๑. เรื่องอดัมมยตาเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก เพราะแปลยาก ทั้งที่กล่าวแล้ว และบอกมาเป็นข้อแรกว่า มันแปลยาก แปลยาก, แม้แต่แปลมันก็ยังยากแล้ว, เรื่องเข้าใจมันก็ยังยาก ยากไปกว่านั้นอีก. ฉะนั้นต้องขอให้ลงทุนกันสักหน่อย ให้ลงทุนกันสักหน่อย ให้มันสมกับที่มันยาก, แล้วมันก็มีประโยชน์คุ้มค่ากัน. ถ้าสลัดเรื่องนี้ออกไปว่ายากนัก ภูไม้เอากระบี่แล้ว ละก็ มันก็ไม่มีเรื่องอะไรที่จะมาให้เป็นประโยชน์ที่สุดได้เหมือนเรื่องนี้, ก็แปลว่า สลัดออกไปเสียจนไม่ต้องเกี่ยวข้องกับ อย่างนั้นมันไม่ถูก. ถ้ามีความพยายามในเรื่องนี้ เข้าใจให้ใจได้แล้ว พระนิพพานก็จะ เป็นของง่าย, พังกุให้ตี ไม่ใช่หลอกนะ, พระนิพพานว่า เป็นเรื่องยาก เรื่องยาก แต่ถ้าเข้าใจอดัมมยตาแล้ว เรื่องพระนิพพานจะกลายเป็นของง่ายขึ้นมา, จิตที่บัจจยะอะไรปรุงแต่งไม่ได้ จิตที่บัจจยะอะไรปรุงแต่งไม่ได้ มันเป็นนิพพาน อยู่ในตัว.

ข้อที่ ๑๒. เป็นเพชรเม็ดสุดท้ายที่หลงเหลืออยู่
ในพระไตรปิฎก.

พูดให้ฟังง่าย ๆ พระไตรปิฎกมีเพชรมาก ๆ แล้วเพชร
เม็ดสุดท้ายนั้นวิเศษที่สุด ดีที่สุด สวยงามที่สุด ยิ่งใหญ่ที่สุด
แล้วมันหลงเหลืออยู่ในพระไตรปิฎก ที่ต้องออกมาเป็นเม็ด
สุดท้าย มาบอกกันเป็นเม็ดสุดท้าย. โดยอยากจะบอกว่า
ต่อไปนี่ก็จะไม่พูดเรื่องอะไรอีกแล้ว มันพูดถึงเรื่องสูงสุดหรือ
สุดท้ายที่สุดแล้ว, จัดว่าอดัมมยตาเป็นเพชรเม็ดสุดท้ายที่
หลงเหลืออยู่ในพระไตรปิฎก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับ
เวลานี้. ขอให้ลองคิดดูคำนวณดู ว่าเคยได้ฟังที่ไหนเมื่อไร
เรื่องอดัมมยตา, เมื่อ ๑๐ ปีก่อนก็เคยพูดที่หนึ่งแล้วก็ไม่คิด
ไม่เข้าใจ เลิกกัน. เรื่องสัจจนา เรื่องตถาตาเข้าใจได้ ก็เอา
มาใช้กันได้ร้าย, แต่เพชรเม็ดสุดท้ายมันยังออกมาไม่ได้,
มันออกมาไม่ได้. จึงเกี่ยวกันถือว่าเป็นอันสุดท้าย ที่จะ
พยายามให้สำเร็จประโยชน์ จนไม่มีอะไรวิเศษกว่านี้หลงเหลือ
อยู่ในพระไตรปิฎกอีกเลย.

ข้อที่ ๑๓. คำนี้ในพระไตรปิฎก เป็น คำที่ไม่ถูก
สังคายนาให้ถูกต้องหรือถืถ้วน.

อย่างน้อยก็มีเหลืออยู่ ๒ คำ คือคำว่า *อกัมมยตา*
คำหนึ่ง *อกัมมยตา* อีกคำหนึ่ง, *กัม* คำหนึ่ง *กัม* คำหนึ่ง,
อกัมมยตาก็ทั้งท้าย อกัมมยตาก็ทั้งท้าย ไม่ถูกวิสัยชานาแก้ไข
อะไร เลยไม่รู้ว่าจะอะไร, แต่บางแห่งชำระถูกต้องเป็นอกัมมยตา.
ขอให้เข้าใจว่า แม้การชำระพระไตรปิฎกก็ยังเปลอหรืออะไรก็
ไม่รู้ ทั้งไว้ให้เกิดคำที่ไม่ถูกต้อง, เป็นปัญหาเหลืออยู่ ถึง
๒ คำ คือ อกัมมยตา อกัมมยตา ทั้งที่กล่าวแล้ว.

ข้อที่ ๑๔. เป็นคำที่ไม่ค่อยมี หรือไม่มีในดิค-
ชนนารี ชั้นศีลชั้นเลิศ ของปทานุกรมชั้นศีลชั้นเลิศ ไม่มีเอามา
ใส่ไว้.

แม้ของฝรั่งที่ว่าชั้นศีลก็ไม่มีคำนี้ มันเป็นคำที่ไม่อยู่
ในความสนใจไม่สะกุด หรือว่าสะกุดแล้วไม่รู้ว่าจะอะไร ก็ไม่เก็บ
เอามา, เหมือนเพชรชั้นเลิศที่มันไม่ได้เจียรระไน ฑูเป็น
ก้อนหินก้อนดินตกอยู่ ไม่มีใครหยิบขึ้นมา มันก็เป็นเพชร

ชั้นเล็กอยู่แต่ในดิน ไม่ได้เอาออกมา, ไม่ได้เก็บมาใส่ไว้ในตู้
ในอะไรให้เป็นที่ปรากฏ.

ข้อที่ ๑๕. เป็นคำที่หาไม่พบในอภิธรรมปิฎก
หาพบแต่ในสุตตันตปิฎก.

ผู้ที่ไม่รู้เรื่องก็จะไม่ค่อยจะเข้าใจ, ที่จริงคัมภีร์
อภิธรรมปิฎกนั้นเพิ่งแต่งทีหลัง หยิบเอาคำสำคัญในสุตตันต-
ปิฎกไปแต่งๆ แต่งให้ลึกซึ้ง จึงมีที่มาในสุตตันตปิฎก. แต่
คำนี้กลับไม่มี ไม่มีในอภิธรรมปิฎก, คำนี้ไม่มีในอภิธรรม
ปิฎก อยู่เหนือไปเสีย.

ข้อที่ ๑๖. เป็นคำที่ถูกซ่อนอยู่ในพระไตรปิฎก
จนมาถึงเวลาที่ควรจะออกมาแล้ว.

ควรจะออก ออกโรงสักทีได้แล้ว มันซ่อนอยู่หลัง
ฉากนานมาแล้ว, เตี้ยวน้อยออกมาหน้าฉากกันเสียสักที มันถึง
เวลาที่โลกจะวินาศจริงๆ แล้ว ออกมาช่วยโลกกันเสียสักที;
ถ้าเข้าใจอัมมยตา นำมาใช้เป็นประโยชน์ได้แล้ว จะไม่มี
ความวินาศใดๆ.

ข้อที่ ๑๗. เป็นมนตราขับผี.

ผีทั้งภาษาคนและภาษารวม ผีหลอกเด็ก ๆ มันก็
 ขับได้ ผีกิเลสในภายในอันลึกซึ่งเร้นลับซ่อนเร้นก็ขับได้.
 อตัมมยตาเป็นมนตราใช้ขับผี ในที่ชั้นต่ำ ๆ กูไม่เอากับมึง
 นี้ก็ได้ ก็ขับได้ ขับผีได้, กูไม่เอากับมึง ก็มาปรุงแต่งไม่ได้
 ก็ไม่มีกิเลสใดๆ เกิดขึ้น, ผี กิเลสทั้งหลาย กิเลสทั้งหลายซึ่ง
 เหมือนผีก็หนีไปหมดไม่มี, เป็นมนตราขับผี ทั้งผีเด็ก ๆ ผีคน
 โตๆ ผีคนฉลาด ผีคนโง่ จะผีชนิดไหนก็ตาม อตัมมยตา
 ขับไปได้หมด.

ข้อที่ ๑๘. มีใจความที่พูดภาษาเด็ก ๆ จำไว้ง่าย ๆ
 ได้ว่า “กูไม่เอากับมึงอีกต่อไปแล้วโว้ย!”

ข้อนี้ใช้ ได้ทุกระดับ ไม่ว่าจะระดับต่ำที่สุดระดับสูง
 ที่สุด, กูไม่เอากับมึงหมายความว่า จะมาทำให้หลงไหลปรุงแต่ง
 ผูกพันอะไรไม่ได้อีกต่อไป ใช้คำถ่านขับผี. ขอยืนยันแต่ไม่ใช่
 จ้วงจาบพระพุทธเจ้านะ ว่ามนต์บทนี้ดีกว่าพระพุทธคุณเสียอีก,
 ถ้าจะขับผีกันจริงๆ กูไม่เอากับมึงแล้วโว้ยนี้ ขับผีได้ดีกว่ามนต์
 บทอื่น ๆ ที่สอนให้เด็ก ๆ เขาท่อง. ให้เด็ก ๆ รู้จักท่องมนต์

อันนี้กันตูป้างซี ที่มันมาทำให้กุกลัวนะ กูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย, หรือความกลัวที่มีอยู่ในใจนะ กูก็ไม่เอากับมึงแล้วโว้ย, อะไรๆ ที่เป็นเหตุให้ยุ่งยากลำบากอย่างนี้ กูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย, พอรู้สึกว่ามันไม่สะดวกมันไม่ราบรื่น มันไม่แจ่มใส มันงัวเงีย ไปหมดแล้วก็ใช้มันดับทันที กูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย, สิ่งนี้กูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย ก็มีจิตใจผ่องใสแจ่มใสสว่างแจ้งอะไรขึ้นมา ทำอะไรได้ต่อไป.

ข้อที่ ๑๙. เป็นมนตรา ที่ใช้หย่าร้างสิ่งที่ควรหย่าร้าง.

เดี๋ยวนี้ใช้คำว่าหย่าร้าง คือเลิกกันเด็ดขาด, มนตราสำหรับหย่าร้างไม่มีอะไรดีกว่าบทว่า กูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย ที่ออกมาจากหัวใจภายในจริงๆ, มีความเห็นแจ้งแจ่มชัด ว่าปรุ่งแต่งแล้วก็กันไปแต่ทุกข์ เป็นความทุกข์ทั้งนั้น, ถ้ามีการปรุ่งแต่งแล้ว ไม่เอากับมันอีกต่อไป สิ่งใดที่หย่าร้างได้ยากเท่าไร ก็ใช้มนต์นี้แล้วก็สำเร็จ. การหย่าร้างที่ไม่สำเร็จก็เพราะมันไม่มีมนต์ที่ถึงขนาดเช่นนี้, ฉะนั้นขอให้เรา รู้จักถอนรากถอนโคนลงไปให้ถึงส่วนที่ลึก, มองเห็นความที่

มันหลอกลวง มันปรุ้งแต่ง มันทำให้เกิดทุกข์ ก็นัดบทกัน
ที่ตรงนั้นว่า เลิกกัน ๆ.

ข้อที่ ๒๐. เป็นคาบเล่มสุดท้าย ในบรรดา
ธรรมาวุธทั้งหลายเพื่อการดับทุกข์.

คาบใด ๆ ก็รู้ว่าเป็นอาวุธ แต่ในที่นี้เราจะหมายถึง
ธรรมาวุธ. ไม่ใช่คาบชนิดที่ตีด้วยเหล็ก. เป็นธรรมาวุธเป็น
อาวุธแห่งธรรมะที่ใช้ ในหน้าที่ของคาบ ก็ต้องให้ขาดออก
ไป. ไม่มีคาบเล่มไหนจะคมเฉียบตัดขาด ยิ่งไปกว่าอ้อมมยตา
ในบรรดาสิ่งที่ต้องตัด แล้วก็ตัดด้วยอ้อมมยตา มันก็จะตัดได้
จริง, เป็นคาบเล่มสุดท้าย ถ้าคาบเล่มอื่น ๆ ใช้ไม่สำเร็จ,
คาบโง่ ๆ เล่มอื่นใช้ไม่สำเร็จ, ก็ใช้คาบเล่มสุดท้ายนี้แหละ
ตัดเถิด มันก็จะสำเร็จ.

ข้อที่ ๒๑. ควรมีไว้อย่างอาวุธวิเศษสุดประจำตัว
คนแต่ละคน.

ถ้ามีอาวุธวิเศษสุดไว้ประจำตัว มันอุ่นใจ
ปลอดภัย, ถ้าเราจะมีข้าศึก แล้วจะมีเครื่องป้องกันตัวละก็
ภาษาธรรมคาก็ใช้เป็นใช้คาบอะไรก็ตามใจ, แต่ข้าศึก คือ

กิเลสแล้ว อารูทที่จะปราบข้าศึกนั้นได้ก็มีแต่ อตัม-
มยตา เป็นอารูทชั้นประเสริฐสุดทำลายล้างข้าศึก กล่าวคือ
กิเลส ใต้สิ้นเชิง.

ข้อที่ ๒๒. เป็นอำนาจผลักดันให้หลุดออกไป.

เป็นอำนาจที่ผลักดันให้หลุดออกไป หลุดออกไป
จากสิ่งผูกพันนั้นแหละ จะเป็น กองทุกข์ กิเลส หรือจะเป็น
เหตุให้เกิดความทุกข์ก็ดี, ถ้าอยู่กับมันไม่ไหวจะให้หลุดออก
ไปทั้งอย่างต่ำและอย่างสูง. นี่พระสิทธัตถะจึงได้ออกมาเป็น
พระพุทธเจ้า แล้วเกิดพระพุทธศาสนา ซึ่งเราได้ศึกษากันอยู่
ทุกวันนี้. ทำไมไม่ชอบใจ อตัมมยตาบ้างล่ะ. อตัมมยตานี้ผลักไส
พระสิทธัตถะให้ออกไป ๆ แล้วก็ไปเป็นพระพุทธเจ้า แล้วก็
สอน, มันมีคุณถึงขนาดนั้น ขอให้รู้กันไว้เถอะ. แม้คนอื่น ๆ
ก็เหมือนกันแหละ ที่อยู่ในบ้านเรือนไม่ได้ ต้องออกไป เช่น
ยสกุลบุตรนี้อยู่ในบ้านเรือนไม่ไหว, กัณฑ์แสบ ๆ ออกไป นี่
อะไรผลักออกไป คืออตัมมยตา. สรุปความว่าสิ่งที่ผลัก
ออกไปเสียจากกลุ่มทุกข์ หรือว่า รังทุกข์ ทั้งหลายเหล่านี้

คืออตัมมยตา, ก็ออกกายในออกไปถึงจิตใจ ออกนอกโลก
ไปเลย, ผลักให้ออกจากโลกนี้ไปสู่โลกโลกุตตระเลย.

ข้อที่ ๒๓. ให้ละจากสิ่งที่ยังไม่สูงสุด ไปสู่สิ่ง
สูงสุด ให้ละจากสิ่งที่ไม่สูงสุดไปสู่สิ่งสูงสุด.

เมื่อพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติศึกษาที่บอุทกคามสรามบุตร
ก็ได้รับสิ่งที่ว่าน่าพอใจที่สุดแล้ว, สูงขนาดเนวส์ัญญานาสนัญญา
ยชนะแล้ว. แต่มันก็ยังไม่ใช่สิ่งสูงสุด อตัมมยตาก็ไม่ยอม
ก็ผลักต่อไป ให้ไปสู่สิ่งสูงสุด. ดังนั้น พระสิทธัตถะโพธิสัตว์
ท่านจึงละจากอุทกคามสรามบุตร ออกไปค้นหาของพระองค์
เอง ให้ละจากสิ่งที่ยังไม่สูงสุดเรื่อยไป ๆ ๆ จนถึงสิ่งสูง
สุด นี้ด้วยอำนาจของอตัมมยตา.

ข้อที่ ๒๔. เครื่องผลักดัน หรือคุดัน ให้
ขึ้นเหนือโลก.

นี่เราอยู่กับในโลก อยู่ในโลกจมอยู่ในโลก ไม่รู้จัก
ว่าอะไร อย่างไร เหมือนกับปลาไม่รู้จักบก ไม่มีอะไรจะคุดัน
ปลาให้ขึ้นมาบนบก, เพราะปลามันไม่มีอตัมมยตา มันก็เลย

อยู่ในน้ำ. แต่ข้อนี้ผู้ที่เคยเรียนวิทยาศาสตร์เรื่องชีววิทยาก็รู้ได้ ว่า สัตว์ทั้งหลายที่มีชีวิตเกิดในน้ำก่อน. สัตว์บนบกยังไม่มี, โลกยุคแรกโน้น มีแต่สัตว์ที่เกิดในน้ำอยู่ในน้ำ แล้วต่อมามันมีความรู้สึกอยากจะขึ้นบก มันจึงค่อยเปลี่ยนเปลี่ยนไป เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ อยู่ระหว่างบกระหว่างน้ำ, แล้วต่อมาอีกมันจึงเกิดสัตว์ที่อยู่บนบกล้วน ๆ. สัตว์บกล้วน ๆ มันเกิดทีหลัง สัตว์อยู่ในน้ำมันเกิดก่อน เพราะว่าครึ่งแรกมันมีแต่น้ำ, ต้นกำเนิดของมันก็คือน้ำ. ถ้ามันมีออคัมมยตาเกิดขึ้นในใจ มันก็กระหายที่จะขึ้นจากน้ำ, ขึ้นจากน้ำ คุณันให้ขึ้นเหนือหน้า จนเป็นสัตว์บก. นี่ก็เหมือนกัน น้ำก็คือโลก, โลกก็คือน้ำ.

โลกมีความหมายอย่างเดียวกับน้ำคือ ตกแล้วจม ๆ มีพระพุทธภาษิตว่า มหาสมุทรที่ลึกที่สุดนั่นคือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ฟังดูให้ดี มหาสมุทรที่ลึกที่สุดนั่นคือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ตกบ่อของตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจนี้มันจมยิ่งกว่ามหาสมุทร. เคี้ยววันมันมีออคัมมยตา มันค้นขึ้นมาจนได้ จากมหาสมุทรอันลึก คือโลก รูป เสียง กลิ่น รส โสภณรูปพละ คือโลก เป็นมหาสมุทร ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันต้องมีรูป

เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ, รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ก็ต้องมี ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ, ถ้าไม่อย่างนั้นมันไม่มีข้างเดียวไม่ได้ ไม่สำเร็จประโยชน์อะไร. ทั้งคู่เป็นมหาสมุทรอันลึกซึ้งที่สุด, อตัมมยตาผลักดันคุณขึ้นมาให้ขึ้นมาจากโลก ลึกซึ้งที่สุด. เดียวกันก็รู้สึกกันบ้างหรือเปล่า ว่าเรากำลังตกน้ำ, ตกน้ำคือโลก ตกโลกจมโลกว่ายอยู่ในโลก วายอยู่ในน้ำคือโลก, รู้สึกหรือเปล่า. ถ้าไม่รู้สึกก็คงจะไม่เข้าใจ, แต่ถ้ารู้สึกว่าได้เวียนกำลังตกน้ำคือโลก จมอยู่ในโลก วายอยู่ในโลก เหมือนกับตกน้ำ, ถ้าเห็นอย่างนี้แล้วก็รับมี อตัมมยตา.

ข้อที่ ๒๕. ขอย้ำอีกที่ว่า มันยากแก่การเผยแพร่

ยากแก่การเผยแพร่ จนพระพุทธเจ้าก็ทรงท้อพระทัย. ตรัสรู้แล้วใหม่ ๆ โอ้ไม่ไหวบวชการ สอนก็เหนื่อยเปล่าไม่มีใครรู้. ต้องมีมหากรุณาเป็นท้าวมหาพรหมมาเชื่อเชิญว่าช่วยสอนเถิด ถึงมันจะลึกซึ้งเท่าไร จะลึกซึ้งเท่าไร ก็ยังพอจะมีผู้เข้าใจได้บ้าง ขอให้เห็นแก่พวกนี้เถิด ถ้าไม่แสดงธรรมแล้ว พวกเหล่านี้จะขาดประโยชน์ *สันติ ธ สัตตาป-*

ประชักษะชาติกา ที่เราว่าเวลาอาราธนา สัตว์ที่มีกุศลในดวงตา
 แต่เล็กน้อยก็ยังมียู่, ถ้าไม่เผยแพร่แล้วพวกนี้จะเสียประโยชน์
 แล้วหมด เสียกันหมดเลย. พระพุทธเจ้าจึงตัดสินพระทัยว่า
 เอ้า, ถ้าอย่างนั้นเผยแพร่, มันยากแก่การพูดให้เข้าใจนี่, มัน
 เหมือนกับเป่าขลุ่ยให้เต่าฟัง. แต่ถ้าเผอิญว่ามีเต่าบางตัวเท่านั้น
 ที่จะฟังได้ ก็เอา, เอาทันที. ถึงเราก็เหมือนกันแหละ
 ประสบอุปสรรคอย่างเดียวกัน, เผยแพร่เรื่องนี้ เมื่อ ๑๐ ปีก่อน
 มาแล้ว เคยเอาเรื่องอตัมมโยมาพูด เหลืออยู่บ้าง เหลืออยู่
 ในเทปบ้าง ไม่มีใครพูดไม่มีใครเข้าใจ ไม่มีใครเอาไปพูด
 เคียนี่ไถ่ยินว่าแตกตื่นดีใจ พอใจ สนใจ เอะอะ ๆ กันใหญ่ทั้ง
 ที่กรุงเทพฯ และทั้งที่บ้านนอก อยากจะเข้าใจอตัมมยตา, ใช้อ
 อตัมมยตาให้เป็นประโยชน์. เรื่องสัญญาตา ความว่าง, ตกตา
 ความเป็นเช่นนั้น, ง่าย รับกันได้เร็ว, พอพูดออกไป ก็รับ
 กันได้เร็ว; แต่เรื่องอตัมมยตานี้ต้องรอเวลา ต้องบ่ม ต้อง
 ใส่ไผ่บ่ม บ่มด้วยแก๊ส บ่มด้วยอะไรมันก็ไม่ค่อยจะสุก.

ข้อที่ ๒๖. คนส่วนมากไม่ยอมเชื่อ ได้ยินแต่
ชื่อก็กลัวเสียแล้ว.

คนส่วนมากไม่ค่อยยอมเชื่อ ว่ามันจะถอนตัวขึ้นมา
ได้ถึงขนาดนั้น ได้ยินแต่ชื่อก็ไม่น่า ๆ พอใจ น่าระแวง น่า
สั่นหัว น่าเกลียด น่ากลัว อดัมมยตา ๆ, ยิ่งคนที่ยอมแพ้ง่าย ๆ
ก็ไม่ไหว ๆ เช่นเดียวกับเรื่องนิพพาน ฉะนั้นไม่เอา. เอาไม่ไหว
สู้ไม่ได้. เขาไม่ยอมเชื่อว่าจะเป็นไปได้ จะทำได้ จะมีได้,
แล้วจะดับทุกข์ได้จริง. เขาไม่ค่อยยอมเชื่อ, แล้วระแวง
ระแวง เกลียดกลัวเสียอีก.

ข้อที่ ๒๗. อดัมมยตา รุนแรงยิ่งกว่าตถตา—
ความเป็นธรรมะที่จะกำจัดความทุกข์ รุนแรง.

อดัมมยตา รุนแรงกว่าตถตา ตถตาซึ่งแปลว่า
เฉยได้ ๆ ความรุนแรงที่มีความรุนแรงนี้ทำให้กลัว คนไม่ค่อย
กล้าจะเข้ามารับเอาหรือศึกษา, แต่ว่ามันรุนแรงยิ่งกว่าตถตา.
ตถตา แปลว่า เป็นเช่นนั้นเอง เป็นเช่นนั้นเอง เป็นเช่น
นั้นเอง; แต่พอมาถึง อดัมมยตา ภูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย
นี่มันรุนแรงขนาดนั้น. ถ้าตถตาเช่นนั้นเอง เช่นนั้นเอง

มันก็เฉื่อยๆไปอย่างนั้น พอมาถึงอศัมมยตา เขากับมิงไม่ได้, เขากับมิงไม่ได้อีกแล้วว้ย. นี่ความหมายในทางธรรมะของ อศัมมยตานั้นรุนแรงกว่า สุนฺญตา, รุนแรงกว่าตถตา, หรือว่า ต้องเห็นสุนฺญตา เห็นตถตาแล้วจึงจะเห็นอศัมมยตา.

ข้อที่ ๒๘. มีแต่ในพุทธศาสนา.

ช่วยประกาศให้ก้อง ทำทนายว่า ธรรมะนี้มีแต่ใน พุทธศาสนา. ธรรมะนี้มีแต่ในพุทธศาสนา ไม่มีในศาสนาอื่นใด แล้วก็^๕เป็นเนื้อตัวและหัวใจของพุทธศาสนา, เป็นทั้งเนื้อตัวของพุทธศาสนา เป็นทั้งหัวใจของพุทธศาสนา, กิถุเกอะมันสำคัญเท่าไร. อศัมมยตามีแต่ในพุทธศาสนา แล้วก็^๕เป็นทั้งเนื้อทงตัวและเป็นทั้งหัวใจของพุทธศาสนา. ถ้าจะเอาหัวใจจับที่อศัมมยตา, จะเอาทั้งหมดก็จับเอาที่อศัมมยตา ในศาสนาอื่นหาไม่พบ. นี่ข้อ^๕จริงที่สุดเลย เพราะว่าไม่มีศาสนาไหนที่จะมุ่งหมาย รือถอน เพิกถอนอดีต อตต-นียา คือตัวตน, เขาไม่สอนให้ถอนตัวตนกัน มีแต่ในพุทธศาสนา, นี่เป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นอย่างลึกลับที่ต้องถอน.

ข้อที่ ๒๙. จะเป็นพุทธศาสนาไปไม่ได้ ถ้าไม่มีอัมมตัมมยตา.

จะเป็นพุทธศาสนาไม่ได้ มันไม่ถึงขั้นที่จะเป็นพุทธศาสนาได้ ถ้ามันไม่มีอัมมตัมมยตา; เมื่ออัมมตัมมยตายังไม่มี มันก็อยู่แค่แนวสัจญานาสัจญายตนะของอุทกกาบส-รามบุตร มีแค่นั้น, ต่อเมื่อขึ้นไปเหนือนั้นเป็นอัมมตัมมยตาแล้ว จึงมีพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า. ฉะนั้นขอให้มองเห็นให้ชัดว่า เป็นพุทธศาสนาไปไม่ได้ต่อก ถ้าไม่มีอัมมตัมมยตา, หรือไม่ขึ้นมาถึงขั้นอัมมตัมมยตา.

ดูไปทางอื่นบ้างทีนี้. ข้อที่ ๓๐. สามารถเป็นรากฐานของลัทธิการเมืองที่พึงปรารถนา.

ลัทธิการเมืองในโลกเวลานี้ มีมากมายหลายสิบลัทธิ แก้ปัญหาไม่ได้ทั้งนั้น แก้ปัญหาไม่ได้ทั้งนั้น, เพราะมันไม่ถูกต้องกับกฎของธรรมชาติ. ลัทธิสังคมนิยมนั้นนับว่า กล้วยเข้ามาใกล้กับหลักเกณฑ์ของธรรมชาติแล้ว แต่มันไม่มีธรรมะ ยังไม่ประกอบด้วยธรรมะ, ก็ไม่ประกอบด้วยอัมมตัมมยตา, ลัทธิสังคมนิยมนั้นจึงแก้ปัญหาลงโลกไม่ได้. ถ้าเมื่อใดลัทธิ

สังคมนิยมประกอบไปด้วยอทัมมยตา จะเป็นธัมมิกสังคมนิยม
ขึ้นมา แล้วจะแก้ปัญหของโลกได้ ธัมมิกสังคมนิยม. ศาสนา
ที่ถูก ต้องเป็นสังคมนิยม ถ้าเป็นบัจเจกนิยมแล้วไม่ได้ดออก
เพราะว่ามันไม่ใช่มีคน ๆ เดียวในโลก, ธรรมชาติไม่ได้สร้าง
คนให้มาอยู่คนเดียว สร้างให้มาอยู่กันมาก ๆ ลัทธิบัจเจกนิยม
ใช้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นต้องเป็นลัทธิสังคมนิยม. แต่ว่าเป็น
เป็นสังคมนิยมแล้วถ้าไม่ประกอบด้วยธรรมะมันก็ใช้
ไม่ได้, ต้องประกอบไปด้วยธรรมะ. ธรรมะที่จะให้สำเร็จ
ประโยชน์ถึงที่สุด นี่ก็เป็นอทัมมยตา คือไม่หลงไหลในเสน่ห์
ของอารมณ์ของวัตถุของโลก, ถ้ามันหลงไหลในเสน่ห์ของโลก
มันเป็นสังคมนิยมที่ช่วยกันหลงไหลในกิเลสเท่านั้นเอง, มัน
ยิ่งร้ายหนักขึ้นไปอีก. แต่ถ้ามีอทัมมยตา รู้จัก ไม่หลงไหล
ในเสน่ห์ของโลก, นั่นแหละมันจะถอนตัวออกมาได้ เป็น
ธัมมิกสังคมนิยม.

ข้อที่ ๓๑. อทัมมยตาช่วยให้พัฒนาแผ่นดิน
ธรรมแผ่นดินทอง.

แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองพัฒนาไม่ได้ ถ้าไม่มี
อทัมมยตา คือไม่ยอมสละสิ่งที่เป็นข้าศึก, ยังพอใจหลงไหลใน

สิ่งที่เป็นข้าศึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอบายมุข, นักพัฒนายัง
 รักชวคเหล้ามากกว่าตัวเอง มันพัฒนาอยู่กับชวคเหล้า. นี่
 อบายมุข เล่นหัว สนุกสนานร่าเริง, อบายมุขทั้งหลาย :
 คี๋มน้ำเมา เที้ยวกกลางคืน ดูการเล่น เล่นการพนัน ดบคนชั่ว
 เป็นมิตร เกียจกร้านทำกรงาน พัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดิน
 ทองไม่ได้. ต่อเมื่อมือตัมมยตา กูไม่เอากับมึงแล้วโว้ย
 อบายมุขทั้งหลายมันก็หายไป, ก็จะพัฒนาแผ่นดินธรรม
 หรือแผ่นดินทองได้. ขอให้สังเกตดูให้ดี, แม้แต่เรื่องการ
 เมืองชั้นต่ำ ๆ เที้ย ๆ ของโลกนี้ มันก็ยังต้องการอตัมมยตา.

ข้อที่ ๓๒. จำเป็นสำหรับคนที่อยู่ในโลกยุค
 เจริญด้วยวัตถุ, เรียกว่ายุคอุตสาหกรรมก็แล้วกัน.

โลกปัจจุบันเป็นโลกยุคอุตสาหกรรม นิยมเครื่องจักร
 ผลิตอะไรออกมา จนคนไม่มีงานทำ, เครื่องจักรเอาไปทำ
 เสียหมด คนที่จะได้ทำก็ไม่ได้ทำ เพราะว่าเครื่องจักรเครื่อง
 หนึ่งประหยัดแรงงานของคนเป็นร้อยเป็นพัน. พอเครื่อง
 จักรมาใช้ คนก็ว่างงาน แล้วก็ผลิตออกมาแต่สิ่งที่เป็นเหยื่อ
 ของกิเลส เป็นอันตรายนะ, สิ่งทีผลิตออกมา ส่งเสริมกิเลส

ยิ่งๆ ขึ้นไป ก็เลยทำให้หนักขึ้นไปอีก ทำให้คนว่างงาน, แล้ว
 มาหลอกคนให้หลงใหลอยู่ในความสนุกสนานเพิลิกเพิลิน
 อย่างนี้. พระเจ้าอทัมมยตามาช่วยเมื่อไร คนก็ไม่ถูกหลอก
 คนไม่ถูกหลอก นั้นแหละมันจะรอดไปได้, จำเป็นที่สุดใน
 ยุคที่โลกบูชาอุตสาหกรรม.

ข้อที่ ๓๓. อทัมมยตาไม่ใช่เฉพาะเรื่องในโลก
 แม้เรื่องนอกโลกออกไปก็ต้องใช้.

เรื่องในโลกที่หลอกหลวงนี้ก็ต้องใช้อทัมมยตา, แล้ว
 จะออกไปนอกโลก ก็ยังต้องใช้อทัมมยตาให้สูงขึ้นไป เพื่อ
 ทั้งกันเด็ดขาดเลย ไม่ใช่เพียงแต่ละบางส่วนบางอย่าง. แต่ว่า
 ขึ้นไปเหนือโลกให้เด็ดขาดเลย จึงเรียกว่า ใช้เป็นเรื่องในโลก
 ก็ได้, ใช้เป็นเรื่องนอกโลกก็ได้.

ข้อที่ ๓๔. อทัมมยตานั้นควรมีและต้องมี
 สำหรับใช้แก้ปัญหาทุกชนิด.

การจะมี เป็นสิ่งที่ควรจะมี แล้วมันต้องมี จำเป็น
 ต้องมี, คุณต้องมีความรู้เรื่องนี้ ไม่ใช่เพียงแค่ควรอยู่เฉยๆ

แต่ว่าต้องมี ต้องมี เอามาเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาคือทุกชนิด.
 ปัญหาต่ำ ๆ ง่ายๆ ปัญหากลาง ๆ ปัญหาสูงสุด ก็ใช้อันนี้แหละ
 คือไม่ถูกหลอก, จิตใจไม่ถูกหลอกอยู่ด้วยอารมณ์ของ
 กิเลส, จิตใจไม่ถูกปรุงแต่ง คือไม่ถูกหลอกด้วยอารมณ์ของ
 กิเลส, จะแก้ปัญหาก็ทั้งอย่างโลก ๆ และอย่างเหนือโลก.

ข้อที่ ๓๕. อตัมมยตามีธรรมะในเครื่อง, ใน
 เครื่องนี้ภาษาเศรษฐกิจเขาใช้เกี่ยวนี้ ในเครื่องคือว่าทำงาน
 ร่วมกัน.

อตัมมยตามีธรรมะในเครื่อง ตั้งแต่อนิจจตาเป็นต้น
 ขึ้นไป จนถึงตถตา, ข้อนี้เคยบอกแล้วว่า ๔ ทา ๔ ทา อนิจจตา
 ทุกขตา อนัตตตา ๓, ธรรมัญจิตตา ธรรมนิยามตา อิทัปปัจจยตา,
 อีก ๓ สุญญตา ตถตา อตัมมยตา อีก ๓, ๓ สามหน รวมกัน
 เป็น ๙, ๙ ทา พุทธอย่างวัตถุว่ามีลูกตา ๙ ทา มันแก้ปัญห
 ได้, อยู่ในเครื่องเดียวกัน ตั้งแต่อนิจจตาเบื้องต้นที่สุด เรื่อยไป
 ไปจนถึงอตัมมยตา เครื่องเดียวกัน เนื่องกัน ผูกพันกัน ทำงาน
 ไปด้วยกัน ส่งเสริมแก่กันและกัน เรียกว่า ธรรมะในเครื่อง.

ข้อที่ ๓๖. ดูให้ดี มีอาทีนวญาณเป็นสมุทัย.

มีอาทีนวญาณเป็นมูลเหตุ สมุทัย ก็เป็น มูลเหตุ
 ให้เกิดขึ้น, อาทีนวญาณ แปลว่า ญาณเห็นโทษ ญาณ เห็นทุกข์
 ญาณ เห็นอันตราย ญาณ เห็นความเลวทรามต่ำช้า เรียกว่า
 อาทีนวญาณ ด้วยมองเห็นโทษหรือความเลวทรามต่ำช้า แล้ว
 มันก็ จะทำให้เกิดความต้องการที่จะสลัดออกไป, ถ้ามี
 อาทีนวญาณเท่าไร ก็ง่ายแก่การที่จะมีอตัมมยตาเท่านั้น
 แหละ. จะเรียกว่ามีอาทีนวญาณเป็นบัจจยาก็ได้ อตัมมยตา
 มีอาทีนวญาณ คือญาณเห็นทุกข์เห็นโทษเห็นภัย เป็นบัจจย
 หรือสมุทัย—เครื่องทำให้เกิด อย่างนี้ก็ได้อีก. ถ้ามองไม่เห็น
 ทุกข์โทษใดๆแล้ว มันก็ไม่มี ไม่มีทางที่จะอยากจะพ้นไป,
 มันอยากจะอยู่ในกองทุกข์ เพราะมันไม่เห็นโทษแห่งความ
 ทุกข์. มันต้องเห็นโทษแห่งความทุกข์, เห็นโทษแห่งความ
 เป็นอย่างนี้ จึงต้องการจะเป็นอย่างอื่น, เห็นว่าความเป็น
 อย่างนี้มันประกอบอยู่ด้วยทุกข์และโทษ นั่นแหละมันจึงจะ
 อยากเป็นอย่างอื่น. ความเห็นว่าประกอบอยู่ด้วยทุกข์นี้
 เรียกว่า อาทีนวญาณ, เห็นความเป็นโทษ ทุกอย่างเลยมีความ
 เป็นโทษซ่อนเร้นอยู่เสมอ, ถ้ามันเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดทุกข์แล้ว

มันมีทุกข์โทษซ่อนเร้นอยู่เสมอ เห็นมันเถอะ ก็เรียกว่า
อาที่นวญาณ.

ข้อที่ ๓๗. อตัมมยตานี้ต้องจัดเป็นสัมมาญาณะ
แห่งสัมมัตตะ ๑๐.

เรารู้จักกันแต่เพียงมรรคมืองค์ ๘ สัมมาฯ ๘ องค์
เรียกว่า อภฺฐฐังคิกมัตคฺ, เรารู้จักกันแต่เพียง ๘ นั้นยังไม่ครบ
ช่วยรู้อะไรยังไม่ครบ มันครบแต่เพียงฝ่ายปฏิบัติที่เป็นตัวเหตุ
เท่านั้น ยังไม่แสดงผล มันยังมีผลอีก ๒ คือ สัมมาญาณะ
สัมมาวิมุตติ อีก ๒ มันจึงจะครบ. สัมมาญาณะ รู้อย่าง
ถูกต้อง รู้อย่างถูกต้อง ถูกต้องเพื่อดับทุกข์, มีสัมมาญาณะญาณ
อันถูกต้อง ก็คือเห็นว่าอยู่กับมันไม่ได้ต้องสลัดไป ต้องละไป.
มีสัมมาญาณะแล้วก็สัมมาวิมุตติแหละ หลุดออกไปได้ รวม
เป็น ๑๐. พุทธศาสนาจะสมบูรณ์ ต้อง ๑๐ คือ สัมมัตตะ ๑๐,
ถ้า ๘ เพียงแต่ฝ่ายเหตุเท่านั้น พุทธศาสนาฝ่ายเหตุคือฝ่าย
ปฏิบัติ มี ๘ ถูกแล้ว อภฺฐฐังคิกมรรค, จะต้องแสดงผลเข้ามาให้
สมบูรณ์อีก ๒ คือ สัมมาญาณะ สัมมาวิมุตติ ช่วยนึกถึงกันไว้
ด้วย. นี่ก็นั่นกันมาหนักหนาแล้วเรื่องมรรคมืองค์ ๘, แต่

เดี๋ยวนี้ต้องขอบอกว่า พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ถึง ๑๐ โน่น, สัมมัตตะ ๑๐ ตรัสว่า สัมมัตตะ ๑๐ นี้ ผู้ใดมีแล้วผู้นั้นจะพ้นจากเกิด แก่ เจ็บ ตาย, สัตว์ที่มีความเกิดเป็นธรรมดา นี่อาศัยตถาคตเป็นกัลยาณมิตรแล้ว ก็มีสัมมัตตะ ๑๐ ก็พ้นจากความเกิด พ้นจากความแก่ พ้นจากความเจ็บ พ้นจากความตาย อตัมมยทาน^๕ เป็นสัมมาญาณะ เมื่อปฏิบัติถึงที่สุดแล้ว มันเกิดสัมมาญาณะ ท้าวอตัมมยทาน^๕ ไม่เปิดโอกาสให้สิ่งใดปรุงแต่งได้อีกต่อไป อตัมมยตาจึงควรจัดหรือถูกจัดไว้เป็นสัมมาญาณะแห่งสัมมัตตะ ๑๐.

ข้อที่ ๓๘. อตัมมยตาเริ่มแต่ธัมมฐิติญาณแลวก็
เป็นนิพพานญาณในที่สุด.

ธัมมฐิติญาณก็เห็นสิ่งที่ตั้งอยู่ตามธรรมดา คือ ความจริงของธรรมดา อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา, ที่มันเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นั้นแหละ เรียกว่าเห็นว่าธรรมฐิติตั้งอยู่ตามธรรมดา, ครั้นเห็นแล้ว เห็นแล้วมันก็หลุดพ้นออกไป นี่จะเป็นนิพพานญาณ, ญาณทั้งหมดทั้งสิ้นทั้งปวงใน พระศาสนาแยกเป็น ๒ ชั้นตอน ธัมมฐิติญาณ — เห็นความ

จริงที่มันเป็นไปอย่างไรเสียก่อน แล้วก็เกิดนิพพาน-
 ญาณหลุดพ้น จากสิ่งเหล่านั้น, แต่ละอย่างๆ มีหลายชื่อ เริ่ม
 ตั้งแต่ความไม่เที่ยงความเป็นทุกข์เป็นต้น เหล่านี้ก็เป็นธัมม-
 ฐิติญาณตามธรรมชาติเป็นอย่างนั้น ตามธรรมชาติเป็น
 อย่างนั้น ต้องการจะพ้นไปเสีย ก็เกิดความรู้สำหรับพ้น แล้วก็
 เป็นนิพพานญาณ, ตั้งแต่เกิดความรู้สึกสำหรับพ้น ก็พ้นๆ
 ไป เป็นนิพพานญาณ จนถึงปฏินิสสัคคะญาณ รู้ว่าเต็ยวน
 พ้นแล้วๆๆ.

ข้อที่ ๓๘. อตัมมยตาเป็นโคตรภูญาณก็ได้.

โคตรภูญาณ ไม่ค่อยถือเป็นหลักสำคัญในฝ่ายสุดตันตะ
 มีในฝ่ายอภิธรรม, ในฝ่ายสุดตันตะไม่ค่อยใช้คำว่าโคตรภูญาณ
 แต่ถ้าจะใช้ก็อตัมมยตานี้จะเป็นข้ามโคตร ข้ามโคตรปุถุชน
 ไปสู่วิหารอริยเจ้า. อตัมมยตาเป็นเครื่องกระโดดข้ามโคตร
 ปุถุชนในกองทุกข์ ไปสู่วิหารอริยเจ้าที่ไม่มีทุกข์, นี้เรียกว่า
 ญาณข้ามโคตรก็ได้ เห็นได้ชัดว่าอตัมมยตานี้มีขอบเขต
 กว้างขวางยืดหยุ่นได้ง่าย เป็นธัมมฐิติญาณก็ได้, เป็นโคตร-
 ภูญาณ เป็นนิพพานญาณก็ได้, มันเกี่ยวครอบงำทั่วไป.

ข้อที่ ๔๐. รัตตัญญูตาที่ช่วยได้มาก.

รัตตัญญูตา^{นี้}รู้ใหม่ว่าเป็นอะไร ถ้าไม่รู้ก็แย่มาก
 ความเป็นผู้รูราตรีนาน เรียกว่ารัตตัญญูตา คือแก่นั่นแหละ
 ยิ่งแก่เรียกว่ารัตตัญญูๆ ยิ่งเป็นรัตตัญญูยิ่งง่าย ที่จะเห็นหรือ
 ใช้อัมมยตา, เพราะว่าคนที่มีอายุมากผ่านมาในโลกมากเป็น
 หลายสิบ นั้นมันเห็นอะไรมากมาย ไม่เหมือนเด็ก ๆ เพิ่งเกิด
 มาเท่านั้น มันไม่รู้จักอะไร มันพร้อมที่จะหลง, แต่ถ้าย่อย่าง
 เจ็บปวดโชกโชกมาในโลกตั้งหลายสิบปีแล้ว มันพร้อมที่จะ
 เห็นว่า โอ้ ไม่ไหว หรือง่ายที่จะเห็นอัมมยตา เรียกว่า
 รัตตัญญูตาช่วยได้มาก. ทุกคนพอเกิดมาแล้วก็มีรัตตัญญูตา
 อายุ ๒ วันก็มี ๒ วัน ๒ เดือน ๒ ปี ๒๐ ปี ๓๐ ปี ๕๐ ปี
 ๗๐ ปี รัตตัญญูตาก็ก็นั่น ๆ, ตา ๆ ทั่วนี้ก็เหมือนกันทุกคนนะ,
 ต้องรับผิดชอบ ทุกคนมีรัตตัญญูตา ถ้าไม่อย่างนั้นเขาค่านะ
 แก่หัวหงอกแล้วไม่มีรัตตัญญูตา แก่เสียเปล่า ๆ เรียกว่าไม่มี
 รัตตัญญูตา, ถ้ามีรัตตัญญูตามันช่วยได้มากในการที่จะเห็น
 อัมมยตา.

เอา, ที่นี้มาคุยกันในแง่ประโยชน์ดีกว่า ข้อที่ ๔๑.
 ความรู้สึกที่ทำให้ละอะไรได้เด็ดขาด.

ความรู้ที่ไม่สมบูรณ์มันละอะไรไม่ได้เด็ดขาด แม้แต่
 ละบุหรืมันก็ละไม่ได้ ละนอนตื่นสายมันก็ละไม่ได้ อุตส่าห์
 มาละบุหรืกันที่นี้ มาละเหล้ากันที่นี้ มันไม่มีอตั้มมยตา มัน
 ละเด็ดขาดไม่ได้, ต้องมาขอจากท่านไสว โรงปั้น ช่วยพุดจา
 จนละได้ มันอตั้มมยตากันทั้งนั้นแหละ. ที่ท่านไสวพุด
 แต่ไม่ได้เรียกชื่อ^{นี้} ไม่ได้เรียกชื่อ^{นี้} แต่ความหมายที่พุด
 เป็นเรื่องอตั้มมยตาทั้งนั้น อุตส่าห์พุดจนเขาละเหล้าไปได้
 หลายคน ละบุหรืได้เยอะเยอะ, ทำให้ละสิ่งที่ละไม่ได้เด็ดขาด
 ละได้เด็ดขาด.

ข้อที่ ๔๒. การพัฒนาต้องใช้อตั้มมยตากับสิ่ง
 ที่ตรงกันข้าม.

ต้องใช้อตั้มมยตา ใช้กับอะไร? ใช้กับสิ่งที่มันตรง
 กันข้าม ตรงกันข้ามกับการพัฒนา. พัฒนานั้นถือเอาความหมาย
 ในภาษาไทย ถ้าถือเอาความหมายตามภาษาบาลียุ่งยากลำบาก
 ไม่ได้ดัดออก, เอาภาษาไทย ว่าดีขึ้น ๆ เรียกว่าพัฒนา, ภาษา
 บาลี ๆ แปลว่า มากขึ้น ๆ เท่านั้นแหละ ไม่รู้ว่าดีหรือไม่ดี แต่ว่า
 มากขึ้น ๆ ก็เรียกว่าพัฒนา จนบ้าเลยก็พัฒนา เพราะมันมากขึ้น

นี้พัฒนาในภาษาไทยเรา^{นี้} ต้องใช้อัตมมยตา และ ใช้กับสิ่ง
ที่เป็นข้าศึกแก่การพัฒนา. อะไ^{ไร}เป็นข้าศึกแก่การพัฒนา
ก็ใช้อัตมมยตาล่องานมัน, รู้จักอ^{ัตมมยตา}ไว้ให้หลาย ๆ แ่ง
หลาย ๆ มุม มันหลอกให้เป็นอะ^{ไร} มันหลอกให้เป็นอย่างไร
อะ^{ไร}หลอกอย่างไร อะ^{ไร}หลอกอย่างไร รู้ไปหมด อย่าให้
หลอกได้, บ้องกั^นการปรุงแต่งจากสิ่งที่หลอก มันยั่วหรือ
มันหลอก.

ข้อที่ ๔๓. ใช้^อัตมมยตากับเรื่องโลกได้ทุก
ระดับ.

นี่ขอยืนยันอีกที่ เตียว^{นี้}นี้มายืนยันว่าทุกระดับ เรื่อง
โลก ๆ ทุกระดับใช้อ^{ัตมมยตา}ได้ แม้แต่อย่างต่ำที่สุดเรื่องนอน
สาย ขี้เกียจทำงานหรือว่าเหลวไหลอะไร^{นี้}, เรื่องโลกที่ต่ำที่สุด
ก็เอาอ^{ัตมมยตา}นี้มาใช้เถิด ก็ใช้เรื่อยขึ้นไปสูงขึ้นไป ๆ จนไป
นิพพาน, ใช้กับเรื่องโลก ๆ ก็ได้ทั้งหมด แล้วก็ใช้กับเรื่อง
โลกุตระต่อไป. แต่ต้องรู้จักใช้^{นะ}, ถ้าไม่รู้จักใช้ก็ไม่ได้
เอามา แล้วเกลียดเสียด้วยไม่เอามาใช้เลย ไม่เอามาใช้เลย.
เตียว^{นี้}คนในโลกชาวบ้านธรรมดาเขาไม่สนใจเรื่องนิพพาน เขา

ว่าไม่มีประโยชน์ ไม่สนใจ ไม่ต้องสนใจ ถึงจะชอบพุทธศาสนา
ก็ไม่สนใจเรื่องนิพพาน, นี่เอากับมันตี ที่เป็นหัวใจที่เป็น
ตัวแท้กลับไม่ชอบ มาชอบเปลือกๆ.

ข้อที่ ๔๔. ที่ไม่รอดไม่หลุดพ้น เพราะไม่มี
อตัมมยตา.

การที่เอาตัวไม่รอดไม่หลุดพ้นออกไปได้ที่ไหน ขอ
ให้ดูที่นั่นไม่มีอตัมมยตา, ทำอะไรไม่สำเร็จที่ไหน ที่นั่นก็
ไม่มีอตัมมยตา, ใช้คำสั้นๆว่า ที่ไม่หลุดพ้นเพราะไม่มี
อตัมมยตา มันรัก หลงรัก หลงยึดมั่นถือมั่น หลงกอด
รัดเอาไว้ ในสิ่งที่มันถูกกับกิเลส เพราะกิเลสเป็นผู้กระทำ
ไม่ใช่สติปัญญาเป็นผู้ทำ, ถ้าสติเป็นผู้ทำก็ทำอย่างอื่น, เดียวนี้
กิเลสมันเป็นผู้ทำ จึงถูกหลอกลวงอยู่เรื่อย หลุดพ้นออก
ไปไม่ได้ เพราะมันขาดอตัมมยตา.

ข้อที่ ๔๕. แม้ที่จะเอามาใช้อย่างโลกๆอย่างนี้
ก็ต้องมีอาที่นวญาณ อย่างเพียงพอ ทั่วเหมือนกัน.

อย่าคิดแต่ว่าเรื่องนิพพานจะมีอาที่นวญาณ แม้เรื่อง
ทำๆเสียๆ ที่นี้เดี๋ยวนี้ให้รู้เถอะ ว่ามันมีโทษ มีโทษ,

แม้แต่เรื่องของลูกเต็ก ๆ เล็ก ๆ ที่มันคือดิ่ง ที่มันเหลวไหล
 ลูกเล็ก ๆ ให้เห็นโทษของความเหลวไหล, แม้เรื่องเล็ก ๆ
 ก็ต้องใช้คำที่นวดาน แล้วก็อ้อมมยตากก็จะเกิดได้แม่แก่เต็ก ๆ
 หรือลูกเล็ก ๆ หรือเรื่องเล็ก ๆ, ขอให้เห็นโทษ. บิคารมารคา
 อย่างมัวใช้แต่ไม้เรียวเลย, อย่าพูดแต่ห้ามกันโดยไม่ให้เหตุ
 ผลเลย บอกให้เขารู้ว่าเป็นอย่างไร เป็นอย่างไร เป็นอย่างไร,
 ไม่ต้องใช้ไม้เรียว แล้วมันก็จะละได้.

ข้อที่ ๔๖. อ้อมมยตาเป็นผลแห่งไตรสิกขา
 อย่างโลก ๆ แล้วกลายเป็นเหตุแห่งไตรสิกขาอย่าง
 โลกุตตระ.

พึงยากหน้อยนะ เป็นผลแห่งไตรสิกขาอย่างโลก ๆ,
 แล้วมากลายเป็นเหตุแห่งไตรสิกขาอย่างโลกุตตระ. ไตรสิกขา
 อย่างโลก ๆ มันก็ทำให้สำเร็จประโยชน์อย่างโลก ๆ สำเร็จ
 ประโยชน์โลก ๆ สูงสุด แล้วมันยังไม่ดับทุกข์ดอก, มันต้อง
 กลายเป็นเหตุแห่งไตรสิกขาอย่างโลกุตตระอีกทีหนึ่ง. พูด
 ให้ชัดว่า ไตรสิกขา คือ สมาธิ ปัญญา อย่างต่ำ ๆ นั้นก็มี ใช้
 อย่างโลก ๆ, พอสำเร็จแล้วก็มาใช้เป็นไตรสิกขาอย่างสูงอย่าง

โลกุตตระอีกทีหนึ่ง ก็ต้องอ้อมมยาใช้ในเรื่องนี้. ทีแรก ก็เป็นผลแห่งการประพาศิอย่างต่ำๆ, ครั้นได้ผลมาแล้วไม่พอก็กลายเป็นเหตุให้ประพาศิต่อไป เรียกว่าไตรสิกขาอย่างโลก เป็นเหตุให้มีไตรสิกขาอย่างโลกุตตระ.

ข้อที่ ๔๗. เป็นจุดเปลี่ยนหรือหัวเงื่อนไขใน กระแสแห่งวิวัฒนาการ.

กระแสแห่งวิวัฒนาการเจริญรุ่งเรืองยืดยาว ๆ ๆ มันมี เป็นจุด ๆ เป็นชั้น ๆ มีหัวต่อมีเงื่อนไข จุดเปลี่ยนหรือเงื่อนไข ต่อขึ้นไปสู่อันต่อไป, ตรงนั้นมันจะต้องใช้อำนาจของอ้อมมยา มันจะมีอำนาจทำให้เกิดจุดเปลี่ยนที่นั่น และจับเงื่อนไขต่อไป เพื่อจะสูงขึ้นไป. ทุกจุดเปลี่ยนหรือทุกเงื่อนไข ในกระแส แห่งวิวัฒนาการ ต้องใช้อ้อมมยา.

ข้อที่ ๔๘. อ้อมมยดาสำหรับการเปลี่ยนนิสัยที่ ไม่พึงปรารถนา.

นี่คงจะลำบากสักหน่อย สำหรับผู้ที่เขาเชื่อว่า นิสัยนี้ เปลี่ยนไม่ได้, ไต่ยิบบ่ย่อยเหลือเกิน แก่ตัวว่านิสัยเปลี่ยนไม่ได้

จะหนักโทษให้ฉันทะอะ พวกนี้ไม่รู้ว่านิสัยเปลี่ยนได้ เลย
 ถือว่านิสัยเปลี่ยนไม่ได้เสีย มันก็ไม่ยอมเปลี่ยน มันก็อยู่
 อย่างนั้น, มีคนแก้ตัวอย่างนั้นมาก ว่านิสัยเปลี่ยนไม่ได้. แต่
 ขอให้รู้ว่า ธรรมทั้งปวงมีเหตุมีปัจจัย แม้แต่สิ่งทีเรียกว่
 นิสัย อุปนิสัย อะไรก็ตาม มันมีเหตุปัจจัย มันเปลี่ยนได้,
 เปลี่ยนนิสัยให้ ใช้อัตมมยตา ความรู้อย่างอัตมมยตา คือความรู้
 ทีว่า กูอยู่กับมึงไม่ได้อีกแล้วไว้นั้นแหละ มันจะเป็นเหตุ
 ให้เปลี่ยนนิสัยได้, นิสัยเลวๆ นิสัยไม่พึงปรารถนาใด ๆ ก็ตาม
 มันจะเปลี่ยนได้ ถ้าอัตมมยตาเข้ามา.

ข้อที่ ๔๙. อัตมมยตาเป็นผลลัพธ์แห่งการละ
 สัญโยชน์ตัวสุดท้าย.

สัญโยชน์ตัวสุดท้าย คือ อวิชา อัตมมยตามันสูงสุด
 เมื่อละอวิชา อัตมมยตาต้น ๆ ยังไม่ละอวิชา เมื่อมาถึง
 การละอวิชาหรือสัญโยชน์ตัวสุดท้าย ก็จุดสูงสุดของอัตมมยตา
 เป็นพระอรหันต์เพราะเหตุนี้ สัญโยชน์มีหลาย ๆ ระดับ หลาย
 ลำดับ ตั้งแต่ต่ำ ๆ เป็นต้นขึ้นไป ไปใคร่ครวญดูสัญโยชน์ ๑๐
 ละ ๓ อย่างเป็นโสคาบัน บรรเทาบางอย่างเป็นสภิกาคามี ละอีก

๒ อย่างเป็นอนาคามี ละห่มตก็เป็นอรหัตต์ ละสัจฉโยชน์
 สุกท้ายเป็นพระอรหัตต์ อตัมมยตาไปสูงสุดเมื่อละสัจฉโยชน์ตัว
 สุกท้าย.

ข้อที่ ๕๐. การล่วงกาลผ่านวัยแล้ว ก็จะเป็น
 อตัมมยตาทางกายและในทางวัตถุ.

เมื่อเรามีอายุมาก อายุมากเข้า จะมีอตัมมยตาทาง
 ฝ้ายกาย.

ข้อที่ ๕๑. เมื่อล่วงกาลผ่านวัยทางวิญญาณ
 ก็จะเป็นอตัมมยตาฝ้ายวิญญาณ.

อายุมากล่วงกาลผ่านวัยอย่างฝ้ายร่างกาย ฝ้ายวัตถุ
 ฝ้ายเนื้อหนัง มันก็เป็นอตัมมยตาทางฝ้ายร่างกายทางฝ้าย
 เนื้อหนัง ก็ว่ามันตั้งขึ้นทางฝ้ายร่างกาย, แต่ถ้าว่าความรู้ทาง
 จิตในทางธรรมมันสูงขึ้น ๆ เรียกว่าล่วงกาลผ่านวัยทางวิญญาณ
 อตัมมยตาฝ้ายวิญญาณจะเกิดขึ้นจะแก้ปัญหาฝ้ายวิญญาณหมด.
 เพราะฉะนั้นขอให้เราล่วงกาลผ่านวัย ล่วงกาลผ่านวัย ทั้งทาง
 ฝ้ายกาย และทั้งทางฝ้ายวิญญาณหรือฝ้ายจิตใจ, อย่าให้ล่วง

แต่ฝ่ายร่างกาย เดี่ยวมันจะแก่เปล่า ๆ แก่มะพร้าวแก่เปล่า ๆ
ให้ล่วงกาลผ่านวัย คือดีขึ้นสูงขึ้นทั้งทางฝ่ายร่างกายทั้งฝ่ายจิต
ฝ่ายวิญญาณ.

ข้อที่ ๕๒. อตัมมยตาเป็นปัจจัยสำหรับการ
ปฏิบัติ สจิตตปริโยทปน.

กงจะนึกได้นะ สพฺพ ปาปสฺส อภินิ กุสฺสสุสุ
สมฺปทา สจิตตปริโยทปนํ ข้อ ๓ ละชั่วแล้วมาทำดีให้เต็ม
จะทำจิตให้ขาวรอบนี้ อันนี้ต้องใช้อตัมมยตา ถ้าไม่
อย่างนั้นมันขึ้นมาจากดีไม่ได้, มันจมดี หลงดี เมาก็ อยู่
ที่นั่นแหละ. หลักพุทธศาสนามี ๓ ขั้นตอน ละชั่ว ทำดี
ทำจิตขาวรอบ. ขั้นสุดท้าย ต้องใช้อตัมมยตาเต็มที่เลย.
ละชั่วก็ใช้ไปตามแบบนั้น, ทำดีก็ใช้ไปตามแบบนั้น ไม่สูงสุด,
เมื่อทำจิตใจให้ขาวรอบเหนือชั่วเหนือดี ขึ้นไปเหนือชั่ว
เหนือดี ใช้อตัมมยตาเต็มที่ถึงที่สุด, จึงว่าเป็นเหตุเป็นปัจจัย
เป็นอุปกรณ์ แห่งการปฏิบัติ สจิตตปริโยทปนํ—จิตขาวรอบ
บริสุทธิ์, หมายความว่าไม่ยึดมั่นถือมั่นที่ชั่ว ไม่ยึดมั่นตัวตน
ของตน.

ข้อที่ ๕๓. เป็นความหมายของสัญญาตญาณ
แห่งการเติบโตถึงที่สุดเต็มขนาด.

ในบรรดาสัญญาตญาณนั้น มันมีจุดที่รู้ได้เองว่าพอ
หรือหยุด ถ้าไม่พอหรือไม่หยุด มันก็โตเรื่อยจนสุนัขโตเท่า
ควาย คนโตเท่าช้าง, ถ้ามันไม่หยุดที่จุดใดจุดหนึ่งว่าพอ
สัญญาตญาณมันมีความรู้ของมันเอง ว่าจุดโตเต็มที่คือเท่านี้ ๆ,
สุนัขก็โตเท่านี้, แมวก็โตเท่านี้, คนก็โตเท่านี้, ช้างก็โต
เท่านั้น; ถ้าช้างโตไม่หยุดก็เท่าภูเขาแล้ว มันก็ไม่ไหว.

สัญญาตญาณแห่งการเติบโตเต็มขนาด มันเป็น
ไปด้วยความหมายของอดัมมยตา, เป็นความหมายของ
สัญญาตญาณอันนั้น รู้ว่าเท่านี้พอ เท่านี้พอดี หรือแม้
แต่ว่าจะทำงาน จะกินอาหาร มันก็มีสัญญาตญาณแห่งการรู้ว่า
เท่านี้พอดี, กินอาหารเท่านี้พอดี, ถ้าไม่มีมันกินจนท้องแตก.
มันก็เป็นความหมายของสัญญาตญาณที่ทำให้รู้ว่าเท่าไรพอดี,
เท่าไรเป็นมาตรฐานสูงสุดไม่ต้องไปมากกว่านั้น. ต้นไม้มันก็
โตเท่านี้ ถ้ามันขึ้นไม่หยุดมันก็ถึงฟ้าถึงอะไรก็ไม่รู้, มันมีจุด
ที่ว่าพอดีเท่านี้ พอดีเท่านี้. อดัมมยตานี้เป็นความหมาย

ของความรู้อันทำให้รู้ว่าเท่านั้นพอ เท่านั้นพอ, ฉะนั้นมันจึงไม่เกิน ๆ, มันจึงละ ๆ มา ไม่ไปจนเกิน ๆ, จะไปอยู่ที่พอดี ๆ.

ข้อที่ ๕๔. อตัมมยตาเป็นผลของสัญชาตญาณแห่งการระแวงภัย.

บรรดาสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายไม่ว่าอะไร คนก็ดี สัตว์ก็ดี ต้นไม้ต้นไม้อื่นก็ดี มัน มีความรู้สึกกระแวงภัย กลัวอันตราย; อย่าเชื่ออย่างงมงายที่เขาพูดกันว่าต้นไม้ไม่มีวิญญาณ, ต้นไม้ไม่รู้อะไร บ่วงการ. เคี้ยวนี้ความรู้อันเจริญถึงที่สุดแล้ว รู้ว่าแม้แต่สิ่งมีชีวิตทั้งหลายมันก็รู้สึกได้, ต้นไม้มันรู้สึกกรัก รู้สึกโกรธ รู้สึกเกลียด รู้สึกกลัวเหมือนกัน, แต่มันน้อย น้อยจนสังเกตไม่เห็น, แล้วมันก็มีความรู้สึกอันหนึ่ง ระแวงภัยอันตราย, อันตราย ไม่เข้าไป อันตรายแล้วก็ไม่เข้าไป, ต้นไม้ก็เหมือนกัน มันรู้ที่นั่นอันตราย มันไม่เข้าไป. เมื่อเด็ก ๆ นำห้วยง้ำมาได้ ทำบ่วงไปปักค้ำยกอดต้นแตงโม ว่าให้ยกอดแตงโมมันเข้าไปในบ่วงสักที, โอ้ มันไม่ไป มันไม่เข้า ยกอดแตงโมมันก็ไม่เข้าไปในบ่วง, กล้าย ๆ กับสัญชาตญาณแห่งการระแวงภัยมันก็มี แม้ในต้นไม้ซึ่งมีชีวิตต่ำที่สุด มันก็มี

สัญญาตญาณแห่งการระแวงภัยเหมือนกัน. สัตว์มันก็มี
มันไม่ไปหาที่เป็นอันตรายดอก: ฉะนั้นมันจึงรอด ๆ กัน,
แล้วคนก็ควรจะดีกว่านั้น ไม่ควรเข้าไปสู่ภัยอันตราย.

ข้อที่ ๕๕. สัตว์ก็มีความรู้สึกชนิดที่เป็นอัตโนมัติ
มตาได้บ้าง ตามระดับของสัตว์.

สัตว์มีอัตโนมัติตามระดับของสัตว์ : รู้สึกระแวง
ภัย รู้สึกกลัว, รู้สึกไม่ทำ, รู้สึกละเอียด, รู้สึกถอยห่างออก
มาเสีย, รู้จักจะวิวัฒนาการ. อย่าคิดว่าจะใช้สำหรับคน แม้แต่
สัตว์ก็ใช้ได้, ต้นไม้ต้นไม้ก็ใช้ได้, สัญญาตญาณแห่งการ
หลบหลีกจากภัยอันตรายทั้งหลาย ไม่ให้อันตรายมันเข้ามา
ครอบงำย่ำยีได้, รู้ว่าเหตุบังจยใด ๆ ที่เป็นอันตราย มันปฏิเสธ
ทันที. อย่างปัญหาในทางแพทย์ เขาจะเอาอะไร ๆ ของใหม่
ข้างนอกใส่เข้าไปแทน, เช่น จะเอาหัวใจเทียมเข้าไปใส่แทน
หัวใจจริง, เอาไตเทียมใส่แทนไตจริง ร่างกายมันไม่เอาดอก,
มันไม่เอาด้วย มันปฏิเสธ. นี่สัญญาตญาณการระแวงภัยมันก็มี
มีอย่างนี้ แม้แต่ต้นไม้ต้นไม้มันก็มี, มันก็มีความรู้สึกได้โดย
สัญญาตญาณ มันไม่เอาด้วย.

ข้อที่ ๕๖. เป็นเครื่องมือหย่าจากสิ่งที่ควรหย่า.

บรรดาสิ่งที่ควรหย่า เป็นหน้าที่ของอัครมัชยตา :
 รู้สิ่งที่ควรหย่า, แล้วก็เป็นเครื่องมือสำหรับให้หย่าได้; อย่างที่
 กล่าวมาแล้วว่า หย่าขาดจากอบายมุข, หย่าขาดจากการเสพติด,
 หย่าขาดจากการข้บกล่อม, ต้องมีใครข้บกล่อมบำรุงบำเรอ^{ขึ้น}
 พอมันหายไ้ มันก็หย่าขาด.

ข้อที่ ๕๗. หย่าขาดจากสิ่งแปลกอัจจรรย^{นำ}
 ตื่นเต้น.

ข้อนี้มันก็เห็นได้ชัด ทำไมคนโตๆ ไม่ชอบเล่นอย่าง
 เด็กๆ เล่า, ถ้าไม่มีอัน^{นี้}คนโตๆ ก็จะเล่นอย่างเด็กๆ จะมี
 กาวเล่นอย่างเด็กๆ เพราะมันเป็นของที่น่าอัจจรรย^{นี้} เด็กๆ
 มันมีของน่าอัจจรรย^{นี้}ตามประสาเด็กๆ, แต่คนผู้ใหญ่เอาด้วย
 ไม่ได้ ไม่น่าอัจจรรย^{นี้}สำหรับผู้ใหญ่. ฉะนั้นสิ่งอะไรที่น่า
 อัจจรรย^{นี้}ที่ทำให้จิตใจตื่นเต้น อัครมัชยตาช่วยได้, ตื่นเต้นใน
 ทาง^{นี้}ทาง^{นี้} แม้ตื่นเต้นในทางขลาดกลัว^{นี้} เราก็ไม่คอย
 ขลาดกลัว.

เมื่อเด็ก ๆ อวตมากลัวที่สุดในการผ่าท้อง ผ่าท้อง
สัตว์ ผ่าท้องหมู ผ่าท้องปลานักกลัวที่สุด นั้นมันยังไม่มี
ความรู้เรื่องนี้ มันตื่นเต้น ต่อมามันก็หายไป ๆ, เขาผ่าท้องปลา
พะยูน อูทริไปคุยกับเขา แล้วมากินข้าวไม่ได้อยู่หลายวัน, นี้
มันตื่นเต้นมันอัศจรรย์อย่างนี้ อตัมมยตามันช่วยได้ ระวัง
การตื่นเต้น ไม่ต้องไปคุยของแปลกในพิพิธภณต์คอก. อวตก็
ชะง่อนย ถ้ามีอตัมมยตาแล้ว ไม่มีอะไรแปลก ไม่มี
อะไรน่าอัศจรรย์, ไม่ต้องลำบากเสียสต่างค์ด้วยเหตุนี้
ไม่ต้องไปคุยฟุตบอล ไม่ต้องไปคุยกีฬา ไม่ต้องไปคุยอะไร.

ข้อที่ ๕๘. อตัมมยตาหย่าขาดจากอำนาจวาสนา
โชคชะตาราตี.

คนที่หลงในอำนาจวาสนา เพราะไม่รู้ความจริง
แล้วไปหลงเชื่อโชคชะตาราตี เพราะไม่รู้ความจริง มันจึง
หลงเชื่อกันมาก, เป็นของธรรมดา เพราะว่าเด็ก ๆ มันเกิด
มาจากท้องมารดา ไม่มีสติปัญญาติดมาด้วย เด็ก ๆ พอไผล่
มาจากครรภ์มารดา มันก็ยื่นคอเข้ามาในคอกของไสยศาสตร์,
ถูกหลอกให้รัก ถูกหลอกให้เกลียด ถูกหลอกให้กลัว, เด็ก ๆ

ก็ต้องรัก โกรธเกลียดกลัว ตามที่ผู้ใหญ่สอน. พอโผล่เข้ามา ก็เข้าไปในคอกของไสยศาสตร์ กว่าจะหลุกออกมาได้ มันก็นานนะ, เชื้อโชคเชื้อกลาง เชื้อวาสนาบารมีอะไรตามเรื่อง, ที่จริงมันก็น่าเชื่อ ที่พูดว่าแข่งอำนาจวาสนานั้นแข่งไม่ได้ แข่งเงินแข่งทองแข่งอะไรได้, แข่งอำนาจวาสนาแข่งไม่ได้ นั่นคนโง่พูด. ถ้าเป็นคนมีปัญญา มีความฉลาด มันเหนือกว่า ทั้งนั้นแหละ ไม่ต้องมีอะไรที่จำกัดอยู่อย่างนั้น, มันแข่งได้ เพราะมันไม่ยึดถือลำพังโชคชะตาราศีอำนาจวาสนาแค่นั้น.

ข้อที่ ๕๙. หย่าขาดจากการอาฆาตมาดร้ายรบบราฆ่าฟัน.

ยังมีอาฆาตเหลืออยู่ในจิตใจเท่าไร ก็คิดเอาออกเถิด, ก่อนๆ เคยมีมาแยะแล้ว คงจะละไปได้แยะแล้ว, แต่มันยังคงจะเหลืออยู่นะ; ระวังให้ดีนะ คำว่าอาฆาตมาดร้ายใดๆ ถ้ามันยังเหลืออยู่ในใจ รีบไปเอาออกเถิด. พระเยซูสอนดี เรื่องนี้ พอมาที่วัดจะจุดธูปจุดเทียนบูชาพระ นึกว่า อ้าว, มันยังโกรธหมอกคนนั้นคนนั้นอยู่, เอ้า กลับไปบ้าน กลับไปบ้าน ไปทำดีเสียก่อนแล้วจึงมา ก่อยจุดธูปเทียนไหว้พระสวดมนต์.

ความอาฆาตมาดร้ายนี้ไม่ใช่ละได้ง่าย, แล้วก็รบราฆ่าฟันเพราะเหตุนี้ ถ้ามีอคติหมยตา มันก็หย่าขาดจากความอาฆาตมาดร้ายรบราฆ่าฟัน.

ข้อที่ ๖๐. อคติหมยตาหย่าขาดจากวิภูฏะ จากกิเลส จากอภิสังขาร.

วิภูฏะ คือว่ายเวียน, ว่ายเวียนอยู่ในวงกลมแห่งกองทุกข์ ซึ่งมีกิเลสเป็นเหตุเป็นต้นแกนกลาง. อภิสังขารคือปุญญาภิสังขาร อปุญญาภิสังขาร อเนญชาภิสังขาร : อปุญญ คือ บาบ อบาย—บาป, ปุญญาก็สวรรค์, อเนญชาก็ไม่ใช่สวรรค์ สงบเงียบเฉยแต่ยังมีตัวตน ได้แก่พวกพรหมโลก. ถ้าจมอยู่ในอบายก็เป็นอปุญญาภิสังขาร, มีอภิสังขารตกแต่งให้ตกอบาย ก็หย่าขาด, สวรรค์ก็มีปุญญาภิสังขาร เอาสวรรค์, หย่าขาดจากปุญญาภิสังขาร แล้วจะไปเป็นพรหม ไม่ใช่สวรรค์ ไม่มีกามารมณ์ เป็นอเนญชาไม่หวั่นไหวต่อกามารมณ์. นี้หย่าขาดจากอเนญชาภิสังขาร. หย่าขาดจากปุญญาภิสังขาร, อปุญญาภิสังขาร, อเนญชาภิสังขารได้ ค่ายสามารถแห่งอคติหมยตา, อภิสังขารมีอำนาจเหลือประมาณ

แต่ไม่มีใครรู้จักก็คน สำหรับบุญก็ปรุงให้ ไปเป็นบาป,
แล้วก็บุญก็ไปเป็นสวรรค์ อเนนุชา ก็ไปสงบอยู่อย่างไม่นรก
ไม่สวรรค์ แต่ยังมีตัวตนยังไม่หลุดพ้น.

อภิสังขารทั้ง ๓ นี้ ไม่ใช่เรื่องหลุดพ้น, ยังถูกปรุง
แต่งให้ติดอยู่ในบาป ให้อยู่ในบุญ ให้อยู่ในอเนนุชา. คำว่า
อเนนุชานี้ ไม่ค่อยได้เอามาพูดกัน เคี้ยวจะเข้าใจผิดเป็น
อัพพยากฤตเป็นอะไรไปเสียอีก, ไม่ใช่ดอก, เป็นสังขารเป็น
อภิสังขาร ปรุงแต่งให้ ไปอยู่ในสภาพของจิตที่เป็นตัวตน ๆ
แต่ไม่หลงบาปไม่หลงสวรรค์, เป็นตัวตน อย่างที่เรียกว่า
พวกพรหม.

ข้อที่ ๖๑. อตัมมยตาหย่าขาดจากอุปาทานนิย-
ธรรมทุกชนิด.

อุปาทานยึดมั่นถือมั่น เป็นไปเพื่ออุปาทานเรียก
อุปาทานียะ อุปาทานีย — เป็นไปเพื่ออุปาทาน, อุปาทานีย-
ธรรม — เครื่องทำให้เกิดอุปาทาน. อตัมมยตาจะทำให้
หย่าขาดจากเครื่องทำให้เกิดอุปาทานทุกชนิด โดย
เฉพาอย่างยิ่งก็ของคู่, จำไว้เถอะของคู่ นั้นแหละอุปาทาน,

อุปาทานว่าดีอุปาทานว่าชั่ว, อุปาทานว่าสุขอุปาทานว่าทุกข์,
 อุปาทานว่าได้ว่าเสีย, อุปาทานว่าแพ้ว่าชนะ, ว่าอะไรต่างๆ
 เป็นคู่ๆ ไปอุปาทาน. ละขาดจากอุปาทานियธรรม คือสิ่งที่ให้
 เกิดอุปาทานเหล่านี้เสีย มันก็ไม่มีอุปาทาน, ไม่มีอุปาทาน
 ก็ไม่เป็นทุกข์, คำนี้เรียกตามบาลี อุปาทานियธรรม.

**ข้อที่ ๖๒. หย่าขาดจากอาสวกฎานियธรรม
 ราชนियธรรม สังโยชนियธรรม.**

นี่มันคล้ายๆ กัน มาพูดกันเสียคราวเดียว, อาสวกฎา-
 นียะ ก็ให้เกิดอาสวะ, อาสวะก็คือความทุกข์ที่ไหลออกมา
 อาสวกฎานียะให้เกิดอาสวะ. **ราชนียะ** รัชชะแปลว่า
 กำหนดยินดี, **ราชนียะ** แปลว่าให้เกิดความกำหนดยินดี,
 ที่ตั้งให้เกิดความกำหนดยินดี เรียกว่า **ราชนियธรรม.**
สังโยชนियธรรม, สังโยชน์ แปลว่าผูกมัด, **สังโยชนียะ**
 ก็เป็นเหตุให้ผูกมัด ก็ละเสีย, ละธรรมเป็นเหตุให้เกิดอาสวะ
 ให้เกิดความกำหนดยินดี ให้เกิดการผูกพันเสีย ด้วยอตั้มมยา.

ข้อที่ ๖๓. หย่าขาดจากอายุตนิภธรรม.

ข้อนี้หมายถึงความยึดมั่นถือมั่น ธรรมตาเรายึดมั่น ในอายุตนิภธรรม ๕ หมวด, พระพุทธเจ้าตรัสนัก ตรัสหนา ให้รู้จักดี ๆ อายุตนิภธรรม, เธอทั้งหลายรู้จักให้ดี ๆ ๕ หมวด :

หมวดที่ ๑ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ๖ อย่าง.

หมวดที่ ๒ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ ๖ อย่าง.

หมวดที่ ๓ วิญญาณทางตา วิญญาณทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ๖ อย่าง.

หมวดที่ ๔ ผัสสะทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ๖ อย่าง.

หมวดที่ ๕ เวทนาทางตา ทางหู ทางจมูก ลิ้น กาย ใจ ๖ อย่าง.

๕ หมวด ๆ ละ ๖ อย่าง หมวดอายุตนะภายใน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ.

แล้วหมวดอายุตนะภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์.

แล้วก็วิญญาณ ทางตา จมูก หู ล้น ภาย ใจ, นี่ตัวการ
เหมือนกัน ปฏิสนธิวิญญาณก็คืออันนี้.

แล้วผัสสะ ทาง ตา หู จมูก ล้น ภาย ใจ, แล้วก็
เวทนา ทางตา หู จมูก ล้น ภาย ใจ.

๕ หมวดๆ ละ ๖ เป็น ๓๐, นี้เรียกว่าอายตนิก-
กรรม แปลว่า สิ่งที่เป็นไปทางอายตนะ.

ปัญหาทั้งหลายอยู่ที่นี้, ความทุกข์ทั้งหลายอยู่ที่นี้,
จะรอดก็อยู่ที่นี้, จะไม่รอดก็อยู่ที่นี้, ก็มันทำผิดหรือทำถูก
กับอายตนิกกรรม ๓๐ ประการนี้. นี้ถ้ายังไม่ยึดมั่นถือมั่น
ยึดเป็นอายตนิกกรรมของกู, มีตัวกูแล้วมันก็มีความทุกข์
แหละ, ต้องหย่าขาดจากตัวกู—ของกู ไม่ให้เกิดแก่อายต-
นิกกรรมทั้งหลาย.

มันเป็นเรื่องจิตวิทย์อย่างลึกซึ้ง ที่ไม่ค่อยจะเข้าใจ,
หรือไม่ค่อยจะสนใจกัน : ตา หู จมูก ล้น ภาย ใจ, รูป เสียง
กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธัมมารมณฺ์; นี้ก็ทำให้เกิดความรู้สึก
ทางจิต มีวิญญาณ ก่อนแล้วก็ มีสัมผัส, แล้วก็ มีเวทนา,

สิ่งทั้ง ๓๐ นี้ มันทำหน้าที่อยู่ทั้งวัน ตลอดวันตลอดเดือน
 ตลอดปีตลอดอายุ. แต่เราไม่ได้สนใจ, ไม่ได้ศึกษา ไม่ได้
 รู้จักมัน, ไม่ได้จับเอาตัวมันมาดู, มันมีอยู่ทุกวัน ๆ ปัญหา
 เกี่ยวกับ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ, รูป เสียง กลิ่น รส
 โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์, จักขุวิญญาณ โสทวิญญาณ ฆาน-
 วิญญาณ ชิวหาวิญญาณ กายวิญญาณ มโนวิญญาณ, จักขุ-
 สัมผัสสะ โสทสัมผัสสะ ฆานะสัมผัสสะ ชิวหาสัมผัสสะ กาย
 สัมผัสสะ มโนสัมผัสสะ; จักขุสัมผัสสะชาเวทนา โสทสัมผัสสะ-
 ชาเวทนา ฆานสัมผัสสะชาเวทนา ชิวหาสัมผัสสะชาเวทนา
 กายสัมผัสสะชาเวทนา มโนสัมผัสสะชาเวทนา: มันมีอยู่ตลอด
 เวลา แต่เราไม่รู้ไม่รู้สึก มันก็เหมือนกับไม่มี. ถ้าควบคุม
 สิ่งเหล่านี้ไว้ได้ ความทุกข์ไม่มีโอกาสเกิด. *อตัมมยตาช่วย
 ควบคุมได้, หย่าจากความยึดมั่นถือมั่นในอายตนิกรรรม.*

ข้อที่ ๖๔. อตัมมยตา ช่วยให้หย่าขาดจาก
 วิญญาณฐิติทุกชนิด.

คนที่เรียนนักรรรมโทมาแล้ว ก็คงจะได้เคยฟังมาแล้ว
 วิญญาณฐิติที่ไปเกิด, แล้วก็ที่สำคัญที่ยึดมั่นถือมั่น

กันมาก. **วิญญาณฐิติ**สำคัญมาก คือไปเป็นพรหม, รูปพรหมนानาชนิต, แล้วก็ไปเป็นอรุปรหม ๓ ชนิดข้างต้น : **อากาสนัญจายตนภพ** **วิญญาณัญจายตนภพ** **อากิญจัญญา-ยตนภพ**. แล้วก็พรหมต่างๆ ที่เป็นรูปนี้ สำหรับตามความเชื่อ, พูดอย่างภาษาคนว่า วิญญาณจะไปเกิดที่นั่น, ยึดมั่นถือมั่นจะไปเกิดที่นั่นเป็นอย่างดี. หย่าขาดจากวิญญาณฐิติ ที่ที่จะไปเกิดอย่างดี ไม่เอา กับมัน, กูไม่ต้องการจะไปเกิด, ทำไมจะต้องไปเลือกที่เกิดอย่างดี อย่าสนใจกันนักกับเรื่องที่จะไปเกิด เพราะกูไม่ต้องการจะเกิด.

ข้อที่ ๖๕. หย่าขาดจากอุปธิของหนักทุกชนิด.

อุปธิ แปลว่า **ของต้องแบก** **ต้องหาม** **ต้องทูน**, ของหนัก หรือจะเรียกว่า **ภาระ** ก็ได้ แปลว่าของหนัก, **ภาร** **หเว** **ปณฺจกฺขนฺธา** — **ชั้นที่ ๕** เป็นของหนักเนื้อ. **รูป** **เวทนา** **สัญญา** **สังขาร** **วิญญาณ** คือ **ชั้นที่ ๕** พอไปยึดเป็นตัวกู — **ของกู** ก็คือแบก มันก็กลายเป็นของหนัก ก็เป็นอุปธิขึ้นมา. ของหนักที่สุดก็คือตัวกู, แต่คงไม่มีใครเชื่อใช่ไหม. เรา จะบอกเขาว่า **ของหนักที่สุดคือตัวกู** หนักยิ่งกว่าภูเขาพระ

สุเมรุ เขาไม่เชื่อดอก ตัวกูหนักที่ไหนเล่า, แล้วก็ไม่รู้อยู่ที่ไหนด้วย. นี่ของหนัก ภารา ห เว ปณจกขนธา รูปก็ได้ เวทนาก็ได้ สัญญาก็ได้ สังขารก็ได้ วิญญาณก็ได้, ตัวกู นั้นแหละหนักกว่าภูเขาพระสุเมรุ, หนักกว่าโลกทั้งโลก. หย่าขาดจากของหนัก อุปธิหรือภาระ, อย่าให้มีของหนัก มาทับลงบนจิตใจ, ภาระหนักแห่งชีวิตนั้นอย่าได้มีเลย ไปรู้จักมันเสียเถิด. ภาระหนักแห่งชีวิตนี้มันทรมาณมากเกินไป, อย่าเอาของมันเลย.

ข้อที่ ๖๖. หย่าขาดจากอาหารและปัจจัยทุกชนิด.

นี้ก็คิดว่าตายแล้ว ๆ หย่าขาดจากอาหาร อาหารนี้ก็ไม่ได้แปลว่า สิ่งที่กินเข้าไปทางปากอย่างเดียว, อะไรที่เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดของอันใหม่ขึ้นมา เรียกว่าอาหารทั้งนั้น. อาหารคือ คำข้าว อาหารคือ ผัสสะ อาหารคือ เจตนา อาหารคือ กรรม, เป็นอาหารได้ทั้งนั้นเลย, ถ้ามันนำมาซึ่งผลอย่างใดอย่างหนึ่ง. ถ้ามีอาหารแล้วต้องมีความทุกข์แหละ เพราะมันปรุงแต่งให้เกิดใหม่, ให้มันเกิดปัญหาขึ้นมา. ถ้าไม่มีอาหารก็คือไม่ยึดถือว่าเป็นอาหาร ไม่ยึดถือ

ว่าอาหาร, ยึดถือว่าสิ่งเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย, กุไม่
กลัวมีง กุไม่อยู่ใต้อำนาจของมีง หย่าขาดจากอาหาร แล้วก็
ไม่ต้องตาย.

ข้อที่ ๖๗. หย่าจากความทุกข์ทั้งปวง.

นี่สรุปแล้ว ทุกข์กาย ทุกข์ใจ, ทุกข์ชนิดไหน
เรียกว่าความทุกข์แล้วก็หย่าขาด เพราะมีอตัมมยตา
ไม่ปล่อยให้จิตถูกปรุงแต่งเป็นยินดียินร้าย ไม่เกิดกิเลสใดๆ
โดยวิธีนี้ เลิกกัน หย่าขาดกัน จากความทุกข์ทั้งปวง.

ข้อที่ ๖๘. หย่าขาดจากตัวเอง.

นี่ที่คนเขาจะไม่ยอมรับ หย่าขาดจากตัวเอง ก็คิดว่า
ตายเท่านั้น, ถ้าหย่าจากตัวเองก็คิดว่าตาย มันมีอุปาทาน
ในตัวเอง, มันยังอยู่ๆ ยิ่งอยู่อย่างเป็นของหนักเป็นภาระหนัก,
หย่าขาดจากอตตาคือตัวเอง, หย่าขาดจากอตตานิยา คือของกู.
อตตาคือตัวเอง, อตตานิยา คือของกู, หย่ามันเสียทั้ง ๒ อย่าง
โดยอตัมมยตาช่วยให้หย่าได้.

ข้อที่ ๖๙. หย่าสุดท้าย หย่าจากบัจจยทั้ง ๔
โดยที่ร่างกายไม่ต้องตาย.

บัจจย ๔ คืออาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย
เครื่องใช้ไม้สอย หยุกยาแก้เจ็บแก้ไข้, นี้เรียกว่า
บัจจยทั้ง ๔ เขากลัวกันนักกว่ามันจะตาย ถ้าขาดบัจจย
ทั้ง ๔. เดียว^๕มาพูดว่า หย่าขาดจากบัจจยทั้ง ๔ นี้ก็
หมายความว่าไม่ยึดมั่นถือมั่น ไม่ยึดมั่นถือมั่นในบัจจย
เหล่านั้น, ความทุกข์เกิดมาจากการยึดมั่นถือมั่นในบัจจยทั้ง ๔
นั้น. นี้หย่าขาดหรือไม่ให้มันมีอำนาจเหนือจิตใจ แล้ว
มันก็ไม่ต้องตาย, เพียงแต่ไม่อยู่ได้อำนาจบังคับของบัจจย
ทั้ง ๔. นี้เรียกว่าหย่าขาดจากบัจจยทั้ง ๔ ก็ไม่ให้บัจจย
ทั้ง ๔ มาเป็นนายเหนือหัว, เดียว^๕เรื่องกิน เรื่องนุ่งเรื่องห่ม
เรื่องอยู่อาศัย เรื่องหยุกยาน^๕มันบังคับ มันเป็นนายเหนือหัว
มากเกินไป, อย่าให้มาเป็นนายบังคับกันมากนัก หรือไม่
เสียเลย ทามธรรมคา อย่าง^๕เกิดขึ้นก็ทำอย่าง^๕, อย่าง^๕
เกิดขึ้นก็ทำอย่าง^๕ แก้ไขไปโดยไม่ต้องไปบูชามัน เรียกว่า
ไม่บูชาบัจจยทั้ง ๔ แล้วคนก็ไม่ต้องตาย, ไม่เป็นทาสของ
บัจจยทั้ง ๔ แล้วคนก็ไม่ต้องตาย เชื่อกันอย่าง^๕.

ข้อที่ ๗๐. เครื่องสะสางสิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่ง
อันตรายหรือความขลาดกลัว.

นี่เป็นบาลีว่า *สาสังกสัมมตา สปฏิภยา* — เป็นไป
เพื่อความหวาดระแวง เป็นไปเพื่ออันตราย.

ต้องไปคิดดู จริง ๆ นะ ไปสังเกตดู จริง ๆ นะ ว่าเรา
นี่แหละไม่ใช่คนอื่น เราแก่ขนาดนั้นแล้ว มันยังมีการระแวง
อยู่, ระแวงอยู่ว่าอันนี้จะทำอันตราย, อันนี้จะ เป็น อันนี้
จะตาย อันนี้จะเสีย อันนี้จะอันตราย, มันมีระแวงอยู่เสมอ
ระแวงจนชิน อยู่ด้วยความระแวง. ความระแวงนอน
ออกไม่ได้ ถ้าไม่มีอตัมมยตา ก็ระแวงอยู่อย่างนั้นแหละ,
หวาดผวาระแวงสงสัยอยู่ว่าอันตราย, แต่แล้วก็ต้องทนอยู่ที่
นั้นแหละ, แม้จะรู้สึกว่ามันไม่ปลอดภัย มันไม่มีที่อยู่ที่ไหน
มันก็ต้องทนอยู่ที่นี้ มันก็อยู่ในความระแวง ต่อสิ่งที่ เป็น
อันตราย, หรือเชื่อว่าจะ เป็นอันตราย หรือว่าเป็นความกลัว
ที่สูงสุด ก็ระแวงว่าความตายจะมาถึง, ความวิบัติวินาศจะมาถึง,
ความตายจะมาถึง, นี่มันระแวง ๆ. ระแวงจนชิน จนเป็น
ไต่สำนึก ซ่อนอยู่ไต่สำนึก; ถ้าเอาออกเสียได้ก็ดี, อตัมมยตา
ช่วยให้หย่าขาดจากความระแวงอย่างนี้.

ข้อที่ ๗๑. อตัมมยตาเป็นเครื่องละอรูปธรรม
ชั้นสุดท้าย.

บรรดาอรูปธรรม คือภพสูงสุดที่เป็นอรูป, ละจาก
กามก็ไปถึงรูป, ละจากรูปก็ไปถึงอรูป, อรูปก็มีหลายชั้น.
อรูปชั้นสุดท้าย ประเสริฐที่สุดหลงใหลกันนัก แต่ยังไม่ใช่
นิพพาน ละความยึดมั่นถือมั่นในอรูปอันสุดท้าย. เรื่อง
กามทั้งหลาย ก็หลายเรื่องหลายอย่าง เข้าใจได้ละได้, เรื่องรูป
รูปฌานทั้งหลายก็เข้าใจได้ละได้, พอถึงเรื่อง อรูปนี้ มัน
ไม่ค่อยเข้าใจได้ มันยากมันละเอียดมันประณีต ก็ละไม่ค่อย
ได้, คือละยากก็ยังละได้. อรูปชั้นสุดท้ายคือเนวสัญญานา
สัญญายตนะ — ความสงบว่างบจนอย่างกับว่าตายก็ไม่ใช้
ไม่ตายก็ไม่ใช้, อรูปอันสุดท้ายละเสียได้ด้วยอตัมมยตา.

ข้อที่ ๗๒. อตัมมยตาเป็นเครื่องฆ่าอุปาทาน
ทั้ง ๔.

อุปาทานนี้เปรียบเหมือนงู, งู ๔ ตัว : ให้ผูก
พันอยู่ในกาม — ความรักความพอใจด้วยกิเลส.

ให้ผูกพันอยู่ด้วยทิวฏฐิ — ความคิดความเห็นว่าคุณ
เชื่ออย่างนี้ แล้วก็ไมื่อยอมละไมื่อยอมเปลี่ยน ผูกพันอยู่ในทิวฏฐิ
ที่เชื่อจนเป็นนิสัยสันดาน ยืนยันอย่างนั้นไมื่อยอมเปลี่ยน.

แล้วก็ ในศีลพรต ไสยศาสตร์นั้นแหละ, ไสยศาสตร์
ที่เคยเชื่อ เคยถือมาแต่เดิม ตั้งแต่เด็ก ๆ ยังไม่รู้ภาษาภาษา
ก็ยังถือกันอยู่จนเดี๋ยวนี้, นี่ก็เป็นอุปาทาน เรียกว่า ยึดมั่นใน
ศีลวัตร ที่ไม่มีเหตุผล, ที่ไม่มีความถูกต้อง เรียกว่า ไสยศาสตร์
ก็แล้วกัน, เรื่องนี้สำคัญมาก ไม่ใช่เรื่องเล่น ๆ. ใครละ
ไสยศาสตร์ได้นับว่าเก่งที่สุด, มันยังมีความกลัวมัน ไม่อาจที่
จะละ พอจึงจกทักก็สะตุง, น่าหัวหรือไม่น่าหัว พอจึงจกทัก
ก็สะตุง แล้วมันไม่อาจที่จะละ.

แล้วก็ ละ อุตวาอุปาทาน — ความยึดมั่นถือมั่นที่
เป็นเหตุให้พูดออกมาว่าตัวกู วาของกู.

นี่ก็ละอุปาทาน ฐุ ๔ ตัว ฐุ ตัวหนึ่งผูกพันไว้ในกาม,
ฐุ ตัวหนึ่งผูกพันไว้ในทิวฏฐิ ความคิดความเห็น, ฐุ ตัวหนึ่ง
ผูกพันไว้กับไสยศาสตร์ที่เคยยึดถือมาแต่อันแต่เอออก, ฐุ ตัวหนึ่ง
ผูกพันไว้กับความยึดมั่นว่าตัวตนว่าของตน.

ข้อที่ ๗๓. อตัมมยตาฆ่าตัวกุตว์สุดท้าย คือ ฆ่า
มาตามลำดับ ๆ จนตัวกุตว์ที่ละเอียด. ประณีตที่สุด ก็คืออันนั้น
อีกแหละ เนวส์ัญญานาสัญญาตนะ. ตัวกุตว์ที่ละเอียดที่ละ
ไต่ยากตัวสุดท้าย อตัมมยตาก็ก็น่าได้.

ข้อที่ ๗๔. อตัมมยตาเครื่องป้องกันการเกิด
อภิขณาและโทมนัส.

ข้อนี้สำคัญมาก ปัญหาต่างๆ เกิดจากอภิขณา
และโทมนัส เรียกเป็นบาลี ไม่น่ากลัวนะ, เรียกเป็นไทยๆ
นี่เรียกว่า ยินดี ยินร้าย. สติปัฏฐานทั้งหลายพระพุทธองค์
สอนให้เจริญก็เพื่อกำจัดอภิขณาและโทมนัส สติมา สมุขขาโม
วินยโลเก อภิขณา โทมนสฺส ที่สวดกันอยู่. ละอภิขณา
และโทมนัส คือ ละยินดี ละยินร้าย ละของคู่ : ละบวก
ละลบ, ละสุขละทุกข์ ละของคู่ทุกชนิด, อภิขณามันจะเอา
โทมนัสมันจะทำลาย เรียกว่า ยินดีหรือยินร้าย. อย่ามีอภิขณา
อย่ามีโทมนัส วันหนึ่งมีไม่รู้จะกี่ครั้ง, แม้แต่มีมาแต่ชนิดเดียว
มันเกิดโทมนัสซัดใจแล้ว, แมลงหวี่มาตอมที่ตาหน่อยก็ซัดใจ
แล้ว โทมนัส, มันมีได้มากอย่างนี้ อภิขณาและโทมนัส, เทียว

ยินดีเดียววินร้าย เดียวววกเดียวลบ เดียวจิตใจเดียวเสียใจ
ละก้วยอทัมมยตา.

ข้อที่ ๗๕. อทัมมยตาเป็นจุดเปลี่ยนภูมิชั้นของ
จิต ที่มีเป็นภูมิ ๆ.

กามาวจรภูมิ รูปาวจรภูมิ อรูปาวจรภูมิ กามาวจรภูมิ
ก็มีหลายชั้น, รูปาวจรภูมิก็มีหลายชั้น, อรูปาวจรภูมิก็มี
หลายชั้น, เลื่อนภูมิเปลี่ยนภูมิ เลื่อนภูมิเปลี่ยนภูมิ ได้ด้วย
อทัมมยตา ตามภูมินั้น ๆ.

ข้อที่ ๗๖. อทัมมยตา—เครื่องตัดเส้นแห่งของ
รัชนียธรรม.

รัชนียธรรม ชื่อเพราะดี ธรรมเป็นที่ตั้งแห่ง
ความกำหนดยินดี แล้วแต่มันจะอยู่ในขนาดไหน, คนโง่
คนฉลาดคนมันผิดกันมาก ยินดีต่างกันมาก เด็กแล้วก็วัยรุ่น
แล้วก็หนุ่มสาวพอบ้านคนแก่ มีรัชนียธรรมต่างกันมาก,
เด็ก ๆ ชอบกินกล้วย โตะขึ้นมาหน่อยไม่ชอบกิน, พอแก่หัว
หงอกก็ชอบกินอีก เดียวนี้ก็รู้สึกว่ามันเปลี่ยนรัชนียธรรมอยู่
เสมอ.

ข้อที่ ๗๗. อตัมมยตา ตัดอหังการ มมังการ
 มานานุสัย นี่สูงสุดเลย ความเคยชินแห่งความยึดถือว่าตัวกู
 ัวของกู เคยชิน ๆ ที่จะพูดว่าตัวกู พูดว่าของกู, นี่ชินจนเป็น
 ธรรมดา. ความเคยชินที่จะเกิดความคิดว่าตัวกู—ของกูก็ชิน
 เป็นธรรมดา ละได้เป็นพระอรหันต์, ควบคุมได้เป็นอริยบุคคล,
 ไม่ควบคุมเลยเป็นปุถุชน. อหังการะมมังการะมานานุสัย
 ชื่อยาวแต่มีความหมายดี; *อหังการว่าตัวกู, มมังการว่า*
ของกู, มานานุสัยความเคยชินที่จะเกิดมานะยึดมั่นถือมั่น,
 ความเคยชินที่จะเกิดความรู้สึกว่าตัวกู—ของกู นี่ละได้ด้วย
 อตัมมยตา.

ข้อที่ ๗๘. ละเอกัตตอเบกขาแล้วก็อยู่เหนือภพ
 ทั้งปวง.

นั่นกระโดดพูดไปถึงว่า มีอตัมมยตาขั้นสูงสุด
 เป็นอเบกขาอารมณ์เดียวคือรูปฌาน ไปขั้นสุดท้ายกันแล้ว,
 แล้วก็ขึ้นเหนือภพทั้งปวง, เหนือความเป็นนั้นเป็นนี้ทั้งปวง,
 นับประสาอะไรจะมาเป็นผิวเป็นเมียบ เป็นพ่อเป็นลูก เป็นบ่าว
 เป็นนายกันอยู่ที่นี้ เป็นตัวกูที่เกลียดบริสุทธ์แล้วมันก็ยังไม่ว

ยังไม่เอา มันเฉยมาได้ตามลำดับ. อุเบกขาเฉยอย่างนั้นได้ก่อน
แล้วยังไม่พอ ก็เฉยอย่างนั้นอีกสูงขึ้นไป ยังไม่พอ, เฉยอย่างนั้น
อีกสูงขึ้นไป สูงขึ้นไปจนเฉยสุดท้าย ไม่เป็นตัวกูเลยโดยประ-
การท้งปวง ไม่มีอะไรมาทำให้เกิดความรู้สึกว่าตัวกูเลย โดย
ประการท้งปวง.

ข้อที่ ๗๙. เป็นการละภพโดยประการท้งปวง.

นี้ก่อนข้างจะพูดซ้ำ แต่มันไม่ซ้ำที่เดียว เพื่อยาก
จะให้อ่านภาพๆ มีอยู่เกือบจะทุกวินาที, ความรู้สึกว่าตัวกู
เป็นอะไร ทำอะไร อยู่ที่ไหน มันเป็นภพท้งนั้น. ตัวกู
มาวัด, ตัวกูมาฟังการบรรยาย, ตัวกูมานั่งอยู่ที่นี้, ตัวกูเข้าใจบ้าง
ตัวกูไม่เข้าใจบ้าง, มีความคิดนึกเปลี่ยนแปลงไปตามความรู้สึก
นั้นๆ เรียกว่าภพท้งนั้นแหละ, ไม่ต้องต่อตายเลย, นั่งอยู่
ตรงนี้ไม่รู้ภพต่อกภพ.

ความเป็นแห่งจิตใจอย่างใดอย่างหนึ่ง เรียกว่า
ภพอย่างหนึ่ง, แล้วเป็นกันไม่รู้สักภพ เป็นภพไหนก็หนัก
อย่างภพนั้น จับปวดไปอย่างภพนั้น, ขึ้นชื่อว่าภพแล้วก็กัด
หัวใจท้งนั้น, จนพระพุทธเจ้าตรัสว่า เหมือนกับอุจจาระนิค

หนึ่งก็ همین ภาพ *ความเป็นภาพเท่าไรก็ตามใจ กัดหัวใจทั้งนั้น*,
 หนักหัวใจทั้งนั้น. ที่อุจจาระเม็ดนิตเดียวก็ยัง همینไปรู้เอา
 เองเถอะบางที่มันมีอุจจาระนิตเดียว มองไม่เห็นไม่รู้ว่าจะอยู่ที่
 ไหนก็ همینเม็ดนิตเดียวก็ยัง همین, เช่นเดียวกับภาพ ขึ้นชื่อ
 ว่าภาพแล้วก็หนัก แล้วกัดหัวใจทั้งนั้น.

ข้อที่ ๘๐. ทำให้ไม่ต้องเผชิญกับกิเลส ใน
 ลักษณะที่เรียกว่าเอาไม้สั้นไปรันซี่.

เขาพูดกันว่า ตับกิเลส ตับกิเลสนี้มันไม่มีความหมาย
 มันโง่, กิเลสอยู่ที่ตรงไหน ไปดับที่ตรงไหนละ, แล้วจะไปสู้
 กันกับกิเลสอย่างนั้นหรือ กิเลสมันเอาตาย. นี่มันเหมือน
 กับว่าเอาไม้สั้นไปรันซี่ มันก็เลอะเอง, อย่าให้มันเกิดกิเลส
 อย่าให้มันเกิดกิเลส, อย่าให้มันต้องรันด้วยไม้ยาวไม้อะไรก็
 ไม่ต้องรัน. ถ้ามีอตัมมยตาเสียอย่างเดียว แล้วมันอยู่
 เหนือไปหมด มันไม่ต้องไปเผชิญหน้ากับความทุกข์, ไม่ต้อง
 ไปเผชิญหน้ากับกิเลส, ไม่ต้องมีอาการที่เรียกว่า เอาไม้สั้น
 ไปรันซี่ มันโง่ มันโง่เง่าเหลือประมาณ. รู้จักไม่ให้เกิด
 จะเรียกว่ารู้จักหลบเลี่ยงก็ได้ ไม่ต้องเกิด, ความรู้ระดับ

อตัมมยตา บอองกันให้ไม่ต้องเผชิญหน้ากับกิเลส, แล้ว
ต่อสู้กันในลักษณะที่เรียกว่าเอาไม้สั้นไปรันซี่.

ข้อที่ ๘๑. อตัมมยตาเป็นมารดาแห่งวิมุตติและ
นิพพาน.

วิมุตติ หรือ นิพพานเป็นเรื่องเดียวกัน ถ้าหลุด
พ้นมันก็นิพพาน หลุดพ้นไปจากความร้อนก็เย็นเป็นนิพพาน
แล้วอตัมมยตานี้ เครื่องให้เกิดวิมุตติและนิพพานปรากฏ. ที่
ใช้คำว่า มารดาฯ ในความหมายพิเศษ อตัมมยตามารดาแห่ง
วิมุตติและนิพพาน มองเอาเองเถอะ ไม่ไปหลงติดในอะไร
ไม่มีอะไรปรุงแต่งให้เป็นอะไรได้, มันก็มีวิมุตติจากสิ่งนั้นแล้ว
ก็เย็น เพราะไม่มีไฟจากสิ่งนั้น.

ข้อที่ ๘๒. อตัมมยตาใช้เป็นนิพพานสำหรับ
ชาวบ้านคือนิพพุติ เป็นชนะๆ ไปทีเดียว.

พอมีอตัมมยตา ตะเพิดว่า กูไม่เอากะมิงแล้วมันก็
เย็นทันที, นิพพุติ แปลว่าเย็นอกเย็นใจทันที. ถ้ารู้จัก
ตะเพิด ออกไปเสียได้ กูไม่เอากะมิง จะเย็นทันที, นิพพุติ

น้อย ๆ ขึ้นมาทันที เป็นนิพพานน้อย ๆ ขึ้นมาทันที อตัมมยตา เป็นเครื่องสร้างนิพพาน หรือนิพพุติสำหรับชาวบ้านทั่วไป, ใครจะเย็นอกเย็นใจได้ ก็ต้องตะเพิดสิ่งเลวร้ายในจิตใจนั้น ออกไปเสีย.

ข้อที่ ๘๓. สามารถที่จะมีนิพพานหรือนิพพุติ กันทีละเดี๋ยวนี้ทันที.

เชื่อกันว่านิพพานในอนาคตกาลเบื้องหน้าโน้นเทอญ จะเอาไปไหนล่ะ เอาต่อตายแล้วจะเอาไปไหนล่ะ, แล้วเดี๋ยวนี้ จะทนให้ไฟเผาอยู่อย่างนี้ ไม่เอากันเดี๋ยวนี้. มันต้องการ เดี่ยวนี้ ทีนี้เดี๋ยวนี้, ต้องการไฟออกไปเดี๋ยวนี้ ความเย็นเข้ามา ทีนี้และเดี๋ยวนี้ ถ้ารู้จักใช้อตัมมยตา แล้วจะมีนิพพานทีนี้และ เดี่ยวนี้. เรื่องก็ไม่เอากับมึงแล้วไว้อัจฉิตเสียจนบ้จจัยปรุง แต่งไม่ได้ จิตมันก็สงบเย็นเป็นนิพพานทีนี้และเดี๋ยวนี้.

ข้อที่ ๘๔. อตัมมยตาช่วยให้อยู่เหนืออารมณ์ ร้ายทุกชนิด.

นี่พุทจนรำคาญกันแล้วกรรมัง อารมณ์ร้าย ๆ จำไว้เถอะ อะไรบ้าง คิดเอาเองก็ได้, แต่ที่มันจะมองเห็นกันได้ง่าย ๆ .

คือ ความรัก ก็อารมณ์ร้ายร้อนเป็นไฟ, ความโกรธ ก็อารมณ์
 ร้าย ร้อนเป็นไฟ ความเกลียด ก็อารมณ์ร้าย ร้อนเป็นไฟ
 ความกลัวก็เป็นอารมณ์ร้าย ร้อนเป็นไฟ, ความตื่นเต้น
 อัจฉริยะ ไปอย่างโง่เขลา ตื่นเต้น ๆ นี้ก็เป็นอารมณ์ร้าย, ความ
 วิดกกังวล ที่ยังมาไม่ถึง ก็อารมณ์ร้าย อาลัยอาวรณ์ ที่ล่วงลับ
 ไปแล้ว ก็อารมณ์ร้าย, อิจฉาริษยา นี่อารมณ์ร้ายที่สุด ร้าย
 เผาผลาญตัวคนนั้นโดยที่ตัวผู้นั้นไม่รู้ ผู้ถูกอิจฉาไม่รู้, แต่ตัว
 ผู้อิจฉาร้อนเป็นไฟจะตาย.

ความอิจฉาริษยา ความหวงความหึง หวง หวงชีวิต
 หวงอะไร หวงหมด หึง เข้มข้น เข้ามาเป็นความหึง,
 หลวม ๆ เป็นความหวง, ร้ายร้อนทั้งนั้นแหละ, รวมกัน
 เรียกว่า อารมณ์ร้าย จะมีก็ชนิดก็ไปนึกเอาเองเถอะ. นี่ยก
 ตัวอย่างมาเพียงให้เห็นว่านี่คืออารมณ์ร้าย, มือทัมมยตาแล้ว
 มันไม่เกิด แล้วมันระงับได้ทันที, มือทัมมยตาระงับ
 อารมณ์ร้ายได้ทันที, ไม่ต้องต่อสู้กันล้มลุกคลุกกลานอะไร.
 ขอให้ฝึกฝนอทัมมยตาไว้ให้เพียงพอ ให้รวดเร็ว เข้มข้น เพื่อจะ
 ขจัดบ่ตเบาให้ทันทีเหมือนกับปิดสวิตซ์ไฟ, อารมณ์ร้ายทั้ง
 หลายจะออกไปทันที เมื่อรู้จักใช้อทัมมยตา.

ข้อที่ ๘๕. อตัมมยตา คือสิ่งที่ต้องมี ควรมี ต้อง
มีในชีวิตประจำวัน.

ถ้าจะให้ชีวิตประจำวันเป็นที่พอใจเยือกเย็นเป็นสุข
แล้ว ก็มีอตัมมยตาใช้อย่างคล่องแคล่ว, ให้ถือว่าเป็นสิ่งที่ต้อง
มีและควรมีในชีวิตประจำวัน.

ข้อที่ ๘๖. ใช้กับการมีของรักไปพลาง แก่
ปัญหาไปพลาง.

ข้อนี้หมายความว่า ทุกคนต้องมีของรัก, อย่างอวดดี
คนชนิดไหนก็ตามมันต้องมีของรัก, ไม่รักอย่างนั้นก็รักอย่างนั้น
ก็รักอย่างโน้น เรียกว่าของรัก. ทุกคนมันต้องมีของรัก
แล้วใช้อตัมมยตามีของรักไปพลางแก้ปัญหาไปพลาง ก็หมาย
ความว่า อย่าให้ของรักมันกัดเอา มันมีเท่านั้นแหละ, มีของ
รักไปพลาง แต่อย่าให้มันกัดเอา, แก้ปัญหาไปพลาง แล้วก็
อย่าให้มันกัดเอา. ถ้ามันทนไม่ได้ มันจะต้องมีของรัก
แล้วก็ต้องมีด้วยอตัมมยตา อย่าให้มันกัดเอา, มิฉะนั้น
มันจะกัดเอาถึงกระดูก มันก็เสียหายหมดแหละ.

ข้อที่ ๘๗. อตัมมยตาใช้กับการลืมเรื่องที่ควร
ลืมได้ทุกเรื่อง.

เรื่องบางเรื่องเราอยากจะลืม มันลืมไม่ลง มันลืมไม่ลง
อยากจะลืมไม่อยากจะเก็บไว้ในใจ มันก็ลืมไม่ลง, มันก็มา
รบกวนอยู่ที่นั่น. อตัมมยตาเข้ามา จะลืมเรื่องนั้นได้ เรื่อง
“กูไม่เอากะมิง” รู้จักใช้อตัมมยตาในเรื่องที่รบกวน
หัวใจเหลือเกิน ลืมไม่ลง มีความหมายมากเกินไปจนลืมไม่ลง,
ต้องเอาอตัมมยตามาช่วยลืม.

ข้อที่ ๘๘. เอ้า, มาถึงยุคปรมาณูแล้ว. มนุษย์
ในโลกยุคปรมาณูกำลังต้องการอตัมมยตาอย่างยิ่ง แต่ไม่
รู้สึกตัว.

อยู่ในโลกยุคปรมาณู ที่เจริญด้วยวัตถุเหลือประมาณ
นี้, ต้องการอตัมมยตาอย่างยิ่งแต่มันเอามาไม่ได้แล้วไม่รู้สึกตัว.
ยุคปรมาณูนี้มีปัญหาเต็มไปหมด เต็มไปหมดไม่รู้จักกักทิศทาง
อุตสาหกรรมก็ดี อะไรก็ดี เรื่องอวกาศ เรื่องนิวเคลียร์,
เรื่องอะไรต่าง ๆ นี้ทำให้เกิดปัญหาทั้งนั้นแหละ, มันทำให้
ต้องการมาก ผูกพันกันมาก หลีกไม่พ้นที่จะต้องกระทบ

กระทั่งถึงกัน, มีลูกหลงอยู่เรื่อยไม่ว่าไปที่ไหน. ถ้าอยู่ใน
โลกยุคปรมาณูนี้ต้องมีอตัมมยตา จะป้องกันได้หรือจะสลัดทิ้ง
ออกไปได้, หรือว่าถ้าถูกกันแล้วก็ไม่เจ็บปวด ไม่รู้สึกอะไร
คือไม่มีความตาย.

ข้อที่ ๘๙. ถึงเวลาแล้วที่อตัมมยตา ควรจะมา
หาพวกเรา.

เราจะรู้หรือไม่รู้ก็ตามใจ ข้อนั้นไม่เป็นประมาณ,
แต่เวลายันถึงแล้วยุคนี้ ที่อตัมมยตาควรจะมาหาพวกเรา,
มาอยู่กับพวกเรา, มากุมครองพวกเรา. มาเกิดอตัมมยตา
อตัมมยตามีคุณค่าจนถึงกับว่า เราจะต้องร้องว่ามาเกิด ๆ
อตัมมยตา โดยเฉพาะในยุคปรมาณูนี้ ที่จะวินาศด้วยปรมาณู
เพราะความเห็นแก่ตัว.

ข้อที่ ๙๐. อตัมมยตาต้องมี คือว่าไม่อาจจะ
หลุดพ้นจากปัญหาใดๆ ถ้าไม่มีอตัมมยตา.

ปัญหาทางกาย ปัญหาทางวัตถุ ปัญหาทางจิต ปัญหา
ทางวิญญาณ, ปัญหาใดๆ ถ้าไม่มีเครื่องสลัดออก คืออตัมมยตา

แล้ว มันรบกวน, มืออัมมยตาแล้วจะอยู่นอกเหนือการ
เบียดเบียนของปัญหา. ปัญหาไม่ใช่คำถามที่ตอบไม่ได้
แต่มันเป็นสิ่งรบกวน ที่ทำอันตรายให้เดือดร้อนให้ทนอยู่
ไม่ได้, สิ่งที่ทำให้ทนอยู่ไม่ได้นั่นแหละ สิ่งนั้นคือปัญหา,
อัมมยตาเข้ามาก็ไม่มีสิ่งใดที่ต้องทน.

ข้อที่ ๙๑. อัมมยตาไม่เป็นที่รู้จักกัน แม้ใน
พรหมโลกชั้นสุดท้าย.

พรหมโลกชั้นสุดท้ายคือ เนวสัญญานาสัญญา-
ยตนะ ก็ไม่เป็นที่รู้จักกัน, พวกพรหมเหล่านั้นก็ยังมี
ตัวกูอยู่เสมอ ไม่เป็นที่รู้จักกันแม้ในชั้นสูงสุดของพรหม คือ
เนวสัญญานาสัญญาตนะ เพราะมันมีตัวตน เพราะมันมี
มานกวันแห่งตัวตน, อวิชชาแห่งตัวตนบังเอาไว้, มันเพิก
ออกไม่ได้.

ข้อที่ ๙๒. อะไรๆ จะเป็นธัมมิกะขึ้นมาได้
ก็ต้องเพราะมืออัมมยตา.

ธัมมิกะ แปลว่า ประกอบด้วยธรรม เรียกอีกที่ว่า
สัมมา สัมมา แปลว่า ถูกต้อง ถ้าสัมมาก็ถูกต้อง, ถ้าถูกต้องก็

เป็นธัมมิกะ คือประกอบไปด้วยธรรม. เดียวนี้เรายังไม่ทำอะไรให้เป็นธัมมิกะหรือสัมมา, แม้แต่จะรักษาศีลก็
 ไม่เป็นสัมมา, ให้ทานก็ยังไม่เป็นสัมมา, ถ้าเป็นสัมมาเป็น
 ธัมมิกะ. พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ต้องเป็น วิเวกนิสฺสิตติ
 — น้อมไปเพื่อวิเวก, วิจารณ์ิสฺสิตติ — น้อมไปเพื่อวิราคะ,
 นิโรธนิสฺสิตติ — น้อมไปเพื่อนิโรธ, แล้วก็ โวสสคฺคฺคปริณามิ
 — น้อมไปเพื่อสละลงเพื่อดับสนิท. ที่นี้ ให้ทาน ของเรานั้น
 เพื่ออย่างนี้หรือ เพื่อวิเวก เพื่อวิราคะ เพื่อนิโรธะ,
 หรือว่าให้ทานเพื่อจะเอาสวย เอารวย เอาตัวกู—ของกูที่ตีขึ้นไป
 ทานชนิดนี้ไม่สัมมา ไม่ธัมมิกะ ไม่ประกอบไปด้วยธรรม.
 ศีลก็เหมือนกัน รักษาศีลเพื่อแลกเอาสวรรค์, รักษาศีล
 เพื่อตีเพื่อเด่นเพื่อดังอย่างนี้ ไม่สัมมา, แม้แต่ธรรมะอื่น ๆ
 บัญญัติก็ สมานธิกัฏฐิ วิริยะความเพียรกัฏฐิ อะโรกัฏฐิทุกข้อแหละ,
 ถ้ามันไม่น้อมไปเพื่อวิเวก เพื่อวิราคะ เพื่อนิโรธะ เพื่อ
 โวสสคฺคคะ แล้วไม่เป็นสัมมาดอก. ฉะนั้นที่เรามี ๆ อยู่
 ไม่เป็นสัมมา ศีลไม่เป็นสัมมา จึงไม่นำมาซึ่งความสงบ
 ยึดมั่นถึมั่นแต่สักขาบท ๆ ไม่มีศีล ไม่มี ความสงบ นั้นไม่เป็น
 สัมมา ไม่เป็นธัมมิกะ.

ข้อที่ ๙๓. มีอุปมาเหมือนผลไม้ที่สุกงอมแล้ว
มันก็หล่นเอง.

ถ้าเรามีอคติัมมยตาถึงที่สุดแล้ว ความทุกข์จะหล่นเอง
เหมือนผลไม้ที่สุกงอม ผลไม้ที่สุกงอม แล้วไปไหนมันต้อง
หล่น, ถ้ามีอคติัมมยตาถึงที่สุด ความทุกข์มันหล่นเอง เหมือน
ผลไม้ที่สุกงอม.

ข้อที่ ๙๔. ถ้ายังไม่มีอคติัมมยตาก็หมายความว่า
ยังติดอยู่ในภพ ภพใดภพหนึ่ง.

มีความเป็นอย่างนั้นมีความเป็นอย่างนี้ มีความเป็น
บิดา มีความเป็นมารดา อย่างนี้ก็มิใช่เล่น, ใครอวดดี ความ
ยึดถือว่าเป็นบิดามารดา มีอยู่จนเป็นวาระสุดท้าย ทายไปละ
ไม่ได้. ความรักความหวงอะไรก็ตาม, ความยึดมั่นถือมั่น
ในความเป็นบุตรภรรยาสามี ในเศรษฐกิจในขอกทานมันก็จะ
ไม่ได้, ไม่มีอคติัมมยตาอยู่เพียงใด มันก็จะภพนั้น ๆ ไม่ได้.

ข้อที่ ๙๕. อตัมมยตามีขอบเขตแห่งการใช้ให้
เป็นประโยชน์อย่างมหาศาล.

อตัมมยตามีการใช้ให้ เป็นประโยชน์อย่างมหาศาล ใช้
อย่างไรก็ได้ มหาศาลที่เดียวไม่รู้จักจบจักสิ้น ; ถ้าใช้ให้เป็น
ประโยชน์, ถ้าไม่รู้จัก ใช้ไม่เป็น ก็เหมือนกับไม่มี. ขอให้ใช้
ให้เป็นเถอะ จะมีแก้วสารพัดนึก ใช้อะไรก็ได้ โดยอตัมมยตา.

ข้อที่ ๙๖. อตัมมยตามีประโยชน์และคุณค่า
มหาศาล.

ข้อก่อนว่ามีขอบเขตแห่งการใช้มหาศาล ข้อนี้ว่ามี
ประโยชน์คุณค่ามหาศาล, ประโยชน์ตั้งแต่เล็กน้อยขึ้นไป
จนถึงพระนิพพาน เพราะมีอตัมมยตา, ประโยชน์ชนิดไหน
ก็ตาม ที่เป็นประโยชน์เกื้อกูล ความสุขหรือความเกื้อกูล
ทุกชนิด.

ข้อที่ ๙๗. อตัมมยตามีลักษณะแห่งความสูงสุด
ประเสริฐสุดมหาศาล. สูงสุด ประเสริฐสุดอย่างไม่มีอะไร
จะสูงสุดประเสริฐสุดกว่า สูงสุด เป็นธรรมะสูงสุด. พระ-

พุทธเจ้าก็เคารพธรรมะ, อย่าลืม ๆ ธรรมะคือกฎที่จะกับ
ความทุกข์ได้ หรือกฎที่ความทุกข์จะเกิดขึ้นมาได้อย่างไร แล้ว
จะดับได้อย่างไรนั้น คือธรรมะ, มือทัมมยตาแล้วมันก็กับ
ทุกข์ได้ มีความประเสริฐสูงสุดมหาศาล.

เอ้า, จะจบแล้วนะฟังให้ตึนะ ข้อที่ ๙๘. อดัม-
มยตา ทำให้อยู่เหนือการช่วยเหลือของพระเจ้าหรือสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวง.

เอ้า, พุทธด้วยใจจริงกัน ใคร ใคร เคียวนี้ ใครอยู่
เหนือความช่วยเหลือของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวดา ผีสิง พระเจ้า
ใครไม่ต้องการ, ใครยังต้องการความช่วยเหลือจากพระเจ้า
จากเทวดา ผีสิง ศักดิ์สิทธิ์ โชคเคราะห์ มันยังไม่มือทัมมยตา
อย่าอวดดีไป. ต่อเมื่อมือทัมมยตาจึงจะแบ่งได้ ว่าเคียวนี้
ไม่ต้องการแล้ว ความช่วยเหลือของพระเจ้า ของเทวดาผีสิง
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่ต้องการ, เพราะมันไม่มีตัวตนที่จะต้องการ.
อดัมมยตาทำให้อยู่เหนือการช่วยเหลือของสิ่งศักดิ์สิทธิ์
หรือพระเจ้าหรือเทพเจ้าอะไรต่าง ๆ ไม่ต้องการความช่วยเหลือ

จากสิ่งที่เคยต้องการให้ช่วยเหลือ, เคียงนี้ฉันอยู่ในฐานะที่
ไม่ต้องการความช่วยเหลือเสียแล้วโว้ย.

ข้อที่ ๙๙. อตัมมยตาทำให้ถึงความไม่ต้องการ
พระพุทเจ้า ไม่ต้องการพระธรรม, ไม่ต้องการพระ-
ศาสนา. บ้าหรือยัง? ฟังคุณันน่ากลัวใช่ไหม?

อตัมมยตาทำให้เราอยู่นอกเหนือความต้องการ
พระพุทเจ้า พระธรรม พระศาสนา : ถ้าเรายังไม่หลุดพ้น
เรายังต้องการความช่วยเหลือของพระพุทเจ้า ของพระธรรม
ของพระศาสนา, ถ้าอตัมมยตาเป็นไปสูงสุดหลุดพ้นเป็นพระ
อรหันต์แล้ว มันไม่ต้องการมี มัน ไม่ต้องการจะดับทุกข์
มัน ไม่มีความทุกข์จะดับ มันไม่มีปัญหา มันจะต้องการ
พระพุทเจ้าทำไมละ. นี้อตัมมยตาช่วยให้ขึ้นไปถึงเหนือ
ความต้องการที่จะให้พระพุทเจ้าช่วย, ให้พระธรรมช่วยพระ-
ศาสนาช่วย. เคียงนี้เพราะเรายังมีความทุกข์, เรายังต้องการ
ให้พระพุทเจ้าช่วย ธรรมะช่วย ศาสนาช่วย แต่ถ้าสิ้นทุกข์
กับทุกข์สิ้นเชิงเป็นพระอรหันต์แล้ว จะช่วยอะไรเล่า มันไม่มี
ความทุกข์ ไม่มีปัญหา ไม่มีความเดือดร้อน. อตัมมยตา

ช่วยถึงขนาดนี้, ช่วยพ้นจากความต้องการความช่วยเหลือ,
ไม่ต้องต้องการความช่วยเหลือ.

เอ้า จบนะ ข้อสุดท้ายระวังให้ดี ข้อที่ ๑๐๐.
อตัมมยตาทำให้พระพุทธศาสนาขึ้นถึงยอดสุดแห่งศาสนา
ทั้งปวง.

อตัมมยตาทำให้พระพุทธศาสนาขึ้นถึงยอดสุดแห่ง
ศาสนาทั้งปวง ไม่มีศาสนาไหนเทียม, ไม่มีศาสนาไหนเสมอ,
ไม่มีศาสนาไหนเปรียบได้. ศาสนาอื่น ๆ ไม่ขึ้นมาถึงนี้ คือ
ไม่ละตัวตนให้หมดสิ้นนั้นแหละ. พุทธศาสนาสูงสุกกว่าศาสนา
ใดๆ เพราะมีหลักออตัมมยตาสำหรับศึกษาเล่าเรียน, สำหรับ
ปฏิบัติ, สำหรับได้ผลของการปฏิบัติ, ไม่มีใครเทียมเท่า.

เอ้า จบ ๒ ชั่วโมงแล้วนะนี่ พอดี ๒ ชั่วโมงนี้เกือบ
จะไม่มีเสียงพูดแล้ว แต่มันต้องพูดให้หมดร้อยข้อพอดี.
บทช่วยจำ ทำความเข้าใจแม่นยำ เกี่ยวกับออตัมมยตา
ร้อยข้อ ให้มากกว่านี้ก็ได้อ, แต่เดี๋ยวคนจะโกรธจะโกรธเอา
ร้อยข้อมันก็เหลือประมาณแล้ว.

สรุปกันได้ง่ายๆว่า มันทำให้หลุดพ้นจากสิ่งผูกพัน คือความทุกข์ทั้งปวง, ให้สามารถขึ้นถึงจุดสูงสุดที่มนุษย์จะพึงได้พึงถึง, ทำให้หมดปัญหาทุกชนิด ทุกเวลา ทุกสถานที่, ไม่ว่าที่ไหนไม่ว่าเวลาใด ไม่มีปัญหาเหลืออยู่เลย. อตัมมยตาขับไล่ออกไปหมด ปัญหาหรือต้นเหตุแห่งปัญหา, ความทุกข์หรือต้นเหตุแห่งความทุกข์, อะไรๆก็ตามที่เป็นสิ่งไม่พึงปรารถนา, อตัมมยตาขับไล่ออกไปหมด.

ขอให้สนใจเถอะ มันคุ้มค่าคุ้มเวลา สมกับที่เรียกว่าเพชรเม็ดสุดท้ายแล้ว. ต่อไปนี้หมดพุงแล้ว ไม่มีอะไรจะพูดแล้ว มันเป็นเพชรเม็ดสุดท้ายแล้ว ที่ดึงออกมาจากที่มันหลงซ่อนอยู่ในพระไตรปิฎก เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา, เป็นเนื้อเป็นตัวของพุทธศาสนา, เป็นสิ่งที่ทำให้พระพุทธเจ้าเป็นพระพุทธเจ้า, เป็นสิ่งที่ทำให้พุทธศาสนาเป็นศาสนา, มิฉะนั้นแล้วโลกเรานี้ก็จะติดตันอยู่แค่นิวสัญญานา-สัจญายตนะ, อาจารย์คนสุดท้ายของพระพุทธเจ้าสอนได้เพียงเท่านั้น, พระพุทธเจ้าท่านออกมาสานต่อขึ้นไปสูงสุดแล้วก็สอนสูงสุด คืออตัมมยตา ละเสียซึ่งภพสุดท้ายภพสูงสุด เป็นเอกัตตอุเบกขา แล้วยังละเสียอีกทีหนึ่ง. นี่ก็เหนืออุเบกขา.

ก็พูดมามากแล้วจนไม่มีแรงจะพูดแล้วก็ต้องจบ,
 แต่ว่าขอฝากไว้ไปคิด ไปคิดเถอะไม่เสียเวลา เอาไปคิดเถอะ
 เรื่องนี้ร้อยหัวข้อนี้ คิดเล่น ๆ วันละข้อสองข้อ, เอามาถกมา
 ถกเถียงมาล้อกันเล่นก็ได้ วันละข้อสองข้อ ก็จะเจริญด้วย
 อตัมมยตา จะอยู่เหนือปัญหาทั้งปวง, จะได้ถึงหัวใจของ
 พระพุทธศาสนา, ไม่เสียที่ที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์และพบ
 พระพุทธศาสนาด้วยกันจงทุกคน.

การบรรยายสมควรแก่เวลา ขอยุติการบรรยาย,
 เปิดโอกาสให้พระคุณเจ้าทั้งหลาย สวดบทพระธรรมคุณสาธยาย
 มีข้อความส่งเสริมกำลังใจ กำลังจิต กำลังสติปัญญา, ให้
 สามารถปฏิบัติในอตัมมยตา ๆ ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ในกาลบัดนี้.

ประวัติ-ประวัติ-ประวัติ

ประวัติ ประวัติ ๓๓ : อย่างสุดล้ำๆ ในแง่ไหนเลย
ทางประเภทๆ แก่สิ่งอันยอด ยอดกมล
มันลลลลลล ลลลลลลลล ลลลลลลลล -
เอาไป"ลลล ลลลลลล ลลลลลลลลล ;

ประวัติ ประวัติ ๓๔ : อย่างนี้แหละ ไร้พียงเรื่อง
ที่"ลลลลลลลล ลลลลลลลล ลลลลลลลล
ลลลลลลลล ลลลลลลลล ลลลลลลลล
ลลลลลลลล ลลลลลลลล, ลลลลลลลล ;

ประวัติ ประวัติ ๓๕ : อย่างพูดมาก เกินคำไหน
ลลลลลลลล, ลลลลลลลล ลลลลลลลล
ลลลลลลลล ลลลลลลลล ลลลลลลลล
ลลลลลลลล ลลลลลลลล ลลลลลลลล ;

พ.อ.ลลลลลลลล

รายชื่อหนังสือ ชุดบทกวี

อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่	อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่
๑.	พระพุทธคุณเจ้ากาลอน	๔	๒๗.	เมื่อพอใจในหน้าที่ ที่กำลัง	
๒.	การศึกษาคืออะไร?	๑	กระทำ ก็มีสวรรค์อยู่ ณ		
๓.	การทำงานคืออะไร?	๑	ท่านเอง. เมื่อไม่รู้จักตัวเอง		
๔.	ทรัพย์สินสมบัติคืออะไร?	๑	ก็ไม่รู้ว่าตนควรจะมีหน้าที่		
๕.	สิ่งที่ดีที่สุดในมนุษย์	๑	อะไร	๑	
๖.	ปัญหาที่เกิดจากการศึกษา		๒๘.	ความเป็นพระอรหันต์	๑
ไม่สมบูรณ์แบบ	๑	๒๙.	ธรรมชาติของจักรวาล	๑	
๗.	ปาวณา และธรรมชาติ		๓๐.	ลูกของวีรุต กับ เสน่ห์	
ในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา	๑	ของลูก		๑	
๘.	ชาติในปัจจุสมุปบาท.	๑	๓๑.	กระแสแห่งชีวิตเป็นสิ่งที่	
๙.	ทางออกที่ ๓ แห่งยุค		ต้องรู้จัก	๑	
ปัจจุบัน	๑	๓๒.	สิ่งแรกที่จะต้องรู้จักเห็น		
๑๐.	การบวชคืออะไร?	๑	คือความทุกข์	๑	
๑๑.	ศาสนาคืออะไร?	๑	๓๓.	การหมดความเห็นแก่ตัว	
๑๒.	ตัวตนคืออะไร?	๑	คือหมดทุกข์	๑	
๑๓.	อานาปานสติภาวนา	๑	๓๔.	ชีวิต คือขันธ์ทั้งห้า	
๑๔.	ธรรมชาติในฐานะสิ่งที่ต้อง		มิใช่ตัวตน	๑	
ศึกษาทั้งชนเดิมตัวตนและ	๑	๓๕.	อดมัยตาทา	๑	
ไม่มีตัวตน	๑	๓๖.	อดมัยตาทาประยุกต์	๑	
๑๕.	คุณพระไม่ตาย	๑	๓๗.	อดมัยตาทาใช้น้ำอะไร	
๑๖.	คุณพระไม่ตายและ		ได้บ้าง	๑	
เกิดมาทำไม?	๑	๓๘.	เด็กจะเป็นผู้สร้างโลก		
๑๗.	ความรักดี	๑	ในอนาคต	๑	
๑๘.	เกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า		๓๙.	ผู้มีอานาปานสติภาวนา	
"พระเจ้า"	๑	อย่างไรสมบูรณ์แบบ		๑	
๑๙.	ครูคือผู้ที่ทำหน้าที่สร้างโลก	๑	๔๐.	การใช้อานาปานสติให้เป็น	
๒๐.	การทำวัตรตามแบบ		ประโยชน์ในบ้านเรือน	๑	
โบราณ	๑	๔๑.	บทช่วยจำสำหรับเรื่อง		
๒๑.	ประมวลปรมัตถธรรม		อดมัยตาทา	๑	
ที่คนธรรมดาควรทราบ	๑	๔๒.	อดมัยตาทากับสันติภาพ	๑	
๒๒.	โลกอื่น	๑	๔๓.	มาฆบูชาเทศนา	๑
๒๓.	ความเกิดแห่งทุกข์ และ		๔๔.	การพัฒนาชีวิตโดยพระไตร-	
ความไม่เกิดแห่งทุกข์	๑	ลักษณ์จัดเป็นอดมัยโย		๑	
๒๔.	นิเวศน์	๒	๔๕.	ปาฏิหาริย์แห่งอดมัยตาทา	๑
๒๕.	วันครู	๑			
๒๖.	แผ่นดินทองต้องสร้างด้วย				
แผ่นดินธรรม	๑				

บทช่วยจำ สำหรับเรื่องอติมมยดา ๑๐๐ บท :-

๑. เป็นคำแปลที่ยากที่สุด, ๒. แปลว่าความไม่สำเร็จมาแต่สิ่งนั้น,
๓. ไม่ให้ปรุ่งแต่งได้, ๔. ไม่ถูกบั้งจัญปรุ่งแต่ง,
๕. ไม่อยู่ที่ใดอำนาจใดๆ ๖. เพราะกำลังไปสู่วิสังขาร,
๗. พ้นจากอำนาจโลกิยธรรม, ๘. ไม่ถูกอุปาทานครอบ
๙. ไม่ถูกลวงตัวของคู่, ๑๐. ไม่ถูกลวงตัวของอัสสาทะ,
๑๑. เข้าใจยาก, ๑๒. เพชรเม็ดสุดท้าย,
๑๓. ไม่ถูกสังคายนา, ๑๔. ไม่มีในพจนานุกรม,
๑๕. ไม่พบในปิฎก, ๑๖. ถูกซ่อนอยู่,
๑๗. เป็นมนต์ขัณฑ์, ๑๘. จำง่าย : ไม่เอาอะมิ่งอีก,
๑๙. เป็นมนต์ห้ามกิเลส, ๒๐. คาบสุดท้าย,
๒๑. อารุวิเศษ, ๒๒. ผลักจากสิ่งผูกพัน,
๒๓. ละจากต่ำสู่ความสูง, ๒๔. ขึ้นเหนือโลก,
๒๕. ยากแก่การเผยแพร่, ๒๖. ส่วนมากคนไม่เชื่อ,
๒๗. มีพลังยิ่งกว่าตถตา, ๒๘. มีแต่ในพุทธ,
๒๙. เป็นรากฐานของธรรมะ, ๓๐. เป็นรากฐานของการเมือง,
๓๑. ช่วยพัฒนา, ๓๒. จำเป็นในโลกที่เจริญ,
๓๓. นอกโลกก็ต้องใช้, ๓๔. เป็นเครื่องมือ แก้ปัญหาทุกชนิด,
- ๓๕.-๕๐. ละเรื่องโลกๆ กระทั่งสู่โลกุตตระ,
- ๕๑.-๘๐. เป็นบั้งจัญ ในการปฏิบัติทางจิต, หย่าขาดกับกิเลส,
ตัวกู - ของกู ฯลฯ
- ๘๑.-๑๐๐. ทำให้หลุดพ้นจากปัญหาใดๆ, ขึ้นถึงยอดสุดของศาสนา.